

UNIVERZA NA PRIMORSKEM
FAKULTETA ZA MANAGEMENT KOPER

Diplomska naloga

NAJEM POSOJILA ZA PODJETJA
PRI BANKAH

Peter Baričević

Koper, 2009

Mentor: pred. mag. Igor Stubelj

POVZETEK

Diplomska naloga opredeljuje posojilo in kredit kot zunanji vir financiranja, brez katerega v današnjem času podjetja sploh ne morejo več delovati. Namen naloge je prikazati delovanje banke kot institucije, ki podjetjem nudi dolžniški vir financiranja, ter podjetju pomagati pri odločitvi o najemu posojila. K temu pripomoreta tako opis postopka najema posojila kot analiza slovenske bančne ponudbe na področju posojil.

Ključne besede: kredit, posojilo, financiranje, obrestna mera, zunanji vir financiranja, slovenski bančni trg.

SUMMARY

This thesis define a loan and credit like an outside source of finance. Without it contemporary corporations can not work correctly. The point of this work is to show us the bank as an institutions, who offers to companies debt sources of financing, and help a company with a take out of a bank loan. We can find here very usefull information about steps to take out a bank loan and analysis about loan offer of slovene banks.

Key words: credit, loan, bank, financing, interest rate, debt source of financing, Slovenian bank market.

UDK: 336.71(043.2)

VSEBINA

1	Uvod	1
2	Banka	3
2.1	Definicija banke	3
2.2	Banka kot posrednik	3
2.3	Delovanje bank	4
2.4	Bančni posli	5
3	Kredit	9
3.1	Pomen posojila za pravne osebe	9
3.2	Obrestna mera	10
3.3	Euribor in Libor	12
3.4	Boniteta komitentov	13
3.5	Vrste kreditnih poslov	16
3.5.1	Kratkoročna posojila namenjena podjetjem	17
3.5.2	Dolgoročna posojila namenjena podjetjem	19
4	Postopek odobritve posojila podjetju	23
4.1	Pogovor banka – podjetje	23
4.2	Pridobitev dokumentacije	24
4.3	Financiranje podjetij	25
4.3.1	Postopek za kratkoročna posojila	26
4.3.2	Postopek za dolgoročna posojila	27
4.4	Zavarovanje	27
4.4.1	Menica	28
4.4.2	Hipoteka oz. zastavna pravica na nepremičnini	29
4.4.3	Zastava bančne vloge	29
4.5	Priprava predloga o kreditni izpostavljenosti	30
4.5.1	Oblikovanje cen	32
4.5.2	Vodila banke	32
4.5.3	Pooblaščen organi in osebe za odobravanje posojil	33
4.6	Posojilna pogodba	34
5	Analiza – slovenski bančni trg in njegova ponudba	37
5.1	Potek analize	38
5.2	Analiza najema limita na transakcijskem računu	39
5.3	Analiza najema kratkoročnega posojila	41
5.4	Analiza najema dolgoročnega posojila	44
5.5	Povzetek analize	46
6	Sklep	47
	Literatura	49

Viri..... 50

PONAZORILA

Tabela 3.1: Ocenjevanje kratkoročnih stroškov financiranja pri NLB, d. d. ob najetju 100.000 evrov posojila	12
Tabela 3.2: Razvrščanje terjatev na osnovi objektivne in subjektivne ocene dolžnikove sposobnosti vračila pogodbenih obveznosti banke	15
Tabela 3.3: Pregled oblikovane višine rezervacije glede na bonitetni razred komitenta.....	16
Tabela 5.1: Velikost tržnega deleža slovenskih poslovnih bank	38
Tabela 5.2: Stroški in obrestne mere za limit na transakcijskem računu.....	40
Tabela 5.3: Primerjava najema limita pri različnih bankah	41
Tabela 5.4: Stroški in obrestne mere za kratkoročno posojilo.....	42
Tabela 5.5: Primerjava najema kratkoročnega posojila med bankami	43
Tabela 5.6: Stroški in obrestne mere za dolgoročno posojilo.....	44
Tabela 5.7: Primerjava najema dolgoročnega posojila med bankami	45
Slika 4.1: Primer menice	28

1 UVOD

Ko podjetniku zmanjka denarja za tekoče poslovanje ali za investicijo, se ponavadi obrne na banko s prošnjo po dodatnem denarju. Če ni vaju oziroma ne pozna bančne terminologije, se znajde v gozdu izrazov in pojmov, ki mu nič ne povejo (ali skoraj nič). Bančniki namreč denar »zapakirajo« v najrazličnejše pakete, ki se ločijo po namenu, ceni, ročnosti in še bi lahko naštevati. Tem paketom rečejo bančne storitve ali produkti, med njimi pa so najrazličnejša posojila, limiti, linije... (Stupica 2005, 73).

Kreditiranje gospodarstva je prisotno že od nekdaj. V starih časih so si posamezniki izposojali vsote denarja pri premožnejših ljudeh, da bi ta denar vložili v neko dejavnost ter ga tako oplemenitili. Do danes se niso stvari kaj dosti spremenile.

Podjetja najemajo posojila pri poslovnih bankah, da bi pridobila dodatna sredstva za svoje poslovanje. Poslovne banke so standardizirane institucije ter se med seboj ne razlikujejo preveč. Kljub temu lahko opazimo vrsto različnih ponudb, s katerimi privabljajo kupce. Res je, da imajo podjetja pri svojih bankah določene ugodnosti, vendar se tu pojavlja vprašanje, ali je smotrno poslovati že z obstoječo banko, ali bi bilo pametneje preiti na drugo, morebiti cenejšo banko.

V nalogi so opredeljene najpogostejše oblike posojil ter vsi najpomembnejši pojmi, katere običajno srečujemo ob najetju posojila. Opisan je tudi celoten postopek najetja posojila pri poslovni banki.

Cilj naloge je ugotoviti, kolikšne so razlike v ceni ter pogoji kreditiranja med poslovnimi bankami, in če so te razlike bistvenega pomena za nadaljnje poslovanje podjetja. Analiza, narejena na podlagi pridobljenih informacij devetih poslovnih bank, nam prikazuje razlike v ponudbah in pogojih ob najetju kratkoročnega posojila, dolgoročnega posojila ter bančnega limita pri posamezni banki.

2 BANKA

2.1 Definicija banke

Finančna ureditev vsake države povezuje finančne institucije, katerih središče je centralna banka. Ta med drugim nadzira količino denarja v obtoku in organizirano finančno dejavnost države. Najpomembnejši del finančnega poslovanja je poslovno bančništvo. Banke so v vsaki državi pomemben poslovni dejavnik, saj jih uporablja praktično vsaka organizacija in vsak posameznik. Zato vplivajo na razvoj gospodarstva, saj lahko s svojimi ukrepi spodbujajo ali zavirajo rast gospodarskih družb, posamezne dejavnosti oziroma celotnega gospodarstva.

V skladu s klasično opredelitvijo so banke institucije, ki sprejemajo vloge in odobravajo posojila. Banka je v preteklosti imela vlogo osrednje finančne institucije, ki je opravljala funkcijo hranjenja prihrankov prebivalstva, opravljala storitve plačilnega prometa, posredovala pri prenosu sredstev od varčevalcev do investitorjev in sodelovala v procesu emisije knjižnega denarja. Vse te funkcije opravljajo banke tudi danes, le njihova vloga je bistveno manjša, kot pa je bila v preteklosti. Večino storitev, ki so po tradicionalni opredelitvi pripadale izključno bankam, opravljajo tudi nebančne finančne institucije. Novo nastali vzajemni skladi, pokojninski skladi in druge finančne nebančne institucije konkurirajo bankam in jih silijo k posodobitvi in razširitvi svoje aktivnosti (Dimovski, Gregorič 2000, 8).

S splošnega vidika bi lahko banko danes definirali kot finančno posrednico, ki sprejema denarne naložbe in daje kredite; izvaja pa tudi plačilni promet in opravlja druge funkcije finančne narave. Kot sistem ustvarjajo banke plačilna sredstva, se pravi denar (Bobek 1995, 7).

2.2 Banka kot posrednik

Pri posameznih gospodarskih subjektih se iz narodnogospodarskega vidika pojavljajo presežki in primanjkljaji finančnih sredstev, ki niso usklajeni. Gospodarski subjekti, ki imajo finančne presežke tako le-te ponujajo tistim, ki imajo primanjkljaje (Bobek 1995, 20).

Taka ponudba in povpraševanje se lahko realizirata v direktnih odnosih med gospodarskimi subjekti, ki pa vedno ne zadovoljujejo njihovih finančnih potreb, niti po kvaliteti niti po kvantiteti (Bobek 1995, 20).

Optimalna zadovoljitev takšnih potreb je možna le s pomočjo posebnih organizacij, ki posredujejo med ponudbo in povpraševanjem finančnih sredstev in takšne organizacije so v sodobnih gospodarstvih ravno banke, ki s svojim posredovanjem omogočajo kvalitativno in kvantitativno transformacijo finančnih sredstev (Bobek 1995, 20).

- Kvalitativna transformacija je predvsem rokovna (časovna) transformacija, banke imajo tako možnost, da spreminjajo roke sorazmerno ponudnikov in povpraševalcev finančnih sredstev. Na različne roke naložena finančna sredstva lahko banke plasirajo na roke, prilagojene povpraševalcem po finančnih sredstvih. Na splošno je tako mogoče ugotoviti, da lahko banke kratkoročne naložbe transformirajo v dolgoročne kredite in tudi nasprotno – dolgoročne naložbe lahko uporabljajo za kratkoročno kreditiranje (Bobek 1995, 20).
- Kvantitativna transformacija finančnih sredstev je v optimalnem obsegu možna le v bankah, saj banke sprejemajo naložbe vseh velikosti, krediti, ki jih dajejo, pa so prilagojeni potrebam povpraševalcev, kar pomeni, da dajejo banke kredite v majhnih in velikih zneskih gospodarstvu in prebivalstvu. Ta transformacija je možna, ker se vsa pasivna sredstva (sredstva naložb v bankah) koncentrirajo v kreditnem potencialu bank, iz katerega dajejo banke kredite v potrebnih velikostih (Bobek 1995, 20).

Pojavlja se vprašanje, zakaj so finančni posredniki uspešnejši in cenejši pri prenosu finančnih sredstev od končnih varčevalcev na končne posojilojemalce, kot pa je neposreden prenos finančnih sredstev. Heffernen (1996, 18-19) za to navede dva razloga: kot prvo naj bi sveže informacije predstavljale strošek glede na to, da so v njih zajeti zbirni, verifikacijski, predstavitveni in uveljavitveni stroški, kot drugo pa navede različne likvidnostne potrebe posojilojemalcev in posojilodajalcev.

Finančni posredniki torej znižujejo stroške finančnih tokov in prispevajo k boljši alokaciji prihrankov. Povečujejo tudi celotno narodnogospodarsko varčevanje, s tem da omogočajo finančne tokove, ki jih sicer ne bi bilo.

Uvedba finančnih posrednikov pomeni ponudbo ugodnejših finančnih oblik na eni in ugodnejših kreditov na drugi strani. Posredne finance se bodo širile tako dolgo, dokler ne pride do enake privlačnosti posrednih in primernih finančnih oblik, seveda z upoštevanjem preferenc posameznega končnega varčevalca (Ribnikar 1997, 195).

2.3 Delovanje bank

Banka je finančna ustanova, ki opravlja dejavnosti finančnega posredništva. Kot ustanova z dejavnostjo finančnega posredništva je banka pooblaščenca opravljati najprej bančne storitve, kot so sprejemanje depozitov od fizičnih in pravnih oseb ter dajanje kreditov iz teh sredstev za svoj račun, pa tudi druge finančne storitve po zakonu, ki jih sme opravljati le, če prejme dovoljenje osrednje banke. V Sloveniji opravlja funkcijo osrednje banke Banka Slovenije s sedežem v Ljubljani.

Da bi razumeli banke, je potrebno razumeti tudi bančno regulacijo (Koch, MacDonald 2003, 36). Prepreke, ki so včasih ločevale bančništvo od drugih aktivnosti, hitro izginjajo, kar ustvarja priložnosti za dobro vodene banke in povezana podjetja,

prav tako pa nalaga pritisk na vodstvo, da svoje naloge izvajajo čim bolje (Koch, MacDonald 2003, 36).

Managerji morajo sprejemati odločitve, ki so čedalje kompleksnejše zaradi sprememb v ekonomskem okolju, konkurenčnega pritiska in regulacije. Te odločitve vplivajo na organizacijsko strukturo banke, kakor nanjo vplivajo tudi trgi, na katerih banke konkurirajo drugim podjetjem. Zgodovinsko gledano je regulacija določila, kdo lahko odpre oziroma ustanovi novo banko ter katere produkte in storitve lahko ponuja (Koch, MacDonald 2003, 35-36).

Danes obstaja pet razlogov za bančno regulacijo (Koch 2003, 36):

- Zagotoviti varnost in trdnost bank ter finančnih sistemov.
- Zagotoviti monetarno oziroma denarno stabilnost.
- Zagotoviti učinkovit in konkurenčen finančni sistem.
- Zaščititi potrošnike pred zlorabo kreditnih institucij.
- Vzdrževati integriteto nacionalnega plačilnega sistema.

Z vidika poslov banke (funkcije so med bankami razdeljene skozi posle) lahko sklepamo na funkcionalno delitev bank in lahko v osnovi delimo banke na splošne ali univerzalne ter na specializirane (Bobek 1995, 21).

Univerzalne banke so banke, katerih struktura poslov je celovita, saj lahko komitenti banke realizirajo vse bančne posle v tej banki (Bobek 1995, 21).

Tako univerzalne banke ponujajo širok izbor bančnih in drugih finančnih produktov, od posojilnih produktov, depozitnih računov, nepremičninskih storitev, življenjskih zavarovanj do posredovanja na borzi (Stariha 1997, 4).

Vendar pa banke, ki bi opravljala vse bančne posle, ki jih danes poznamo, dejansko ni, in to ne že zaradi tega, ker je emisijska funkcija v vsaki državi zaupana eni sami specializirani bančni instituciji – centralnoemisijski banki, poleg tega pa tudi izrazito specializiranih bančnih poslov ne opravljajo vse banke, tako da se morajo v določenih primerih komitenti, vezani sicer na eno samo banko, za opravljanje določenih poslov povezati z drugo, specializirano banko (Bobek 1995, 21).

2.4 Bančni posli

Banke opravljajo posamezne vrste bančnih poslov, ki so glede na vrste in oblike lahko zelo različni. Ponudba bančnih storitev oziroma produktov posamezne banke je lahko zelo pestra. Odvisna je od funkcije banke, torej ali je univerzalna ali specializirana, od povpraševanja na finančnem trgu po posameznih bančnih storitvah oziroma produktih ter od njene poslovne politike.

Banke lahko bančne posle opravljajo (Turk in drugi 1996, 206):

- V svojem imenu in za svoj račun.
- V svojem imenu in za tuj račun.
- V tujem imenu in za tuj račun.

Bančne storitve lahko v Sloveniji opravlja le posamezna banka oziroma hranilnica, podružnica tuje banke ter banka države članice, ki je za opravljanje tovrstnih storitev predhodno pridobila dovoljenje Banke Slovenije.

Posebnosti, ki veljajo za bančne storitve (Süchting, van Hooven 1991, 28-31):

- Predmet bančne storitve je denar.
- Abstraktne bančne storitve je mogoče oblikovati z določili v pogodbah.
- Bančne storitve vsebujejo element časa in se posel ne konča vedno v enem prodajnem postopku, ampak gre za časovno pogojeno sodelovanje.
- Navedene značilnosti bančnih produktov pa imajo na komitente banke kot uporabnike bančnih storitev posebne učinke.

Med bančne storitve se po Zakonu o bančništvu uvrščajo naslednje finančne storitve (Zakon o bančništvu 2006):

- Sprejemanje depozitov¹ ter dajanje kreditov za svoj račun.
- Factoring.²
- Finančni najem (leasing³).
- Izdajanje garancij in drugih jamstev.
- Kreditiranje, vključno s potrošniškimi krediti, hipotekarnimi krediti in financiranje komercialnih poslov.
- Trgovanje s tujimi plačilnimi sredstvi, vključno z menjalniškimi posli.
- Trgovanje z izvedenimi finančnimi instrumenti.⁴
- Zbiranje, analiza in posredovanje informacij o kreditni sposobnosti pravnih oseb.
- Posredovanje pri prodaji zavarovalnih polic.⁵

¹ Depozit je vplačilo denarja oziroma drugih vplačljivih sredstev, na podlagi katerega pridobi vplačnik pravico do vrnitve vplačanih sredstev v določenih rokih.

² Factoring je odplačno prevzemanje terjatev z regresom ali brez.

³ Finančni najem (leasing) je dajanje sredstev v najem, katerega trajanje je približno enako pričakovani življenjski dobi sredstva, ki je predmet najema in pri kateri najemnik pridobi večino koristi od uporabe sredstva ter prevzame celotno tveganje posla.

⁴ Izvedeni finančni instrumenti so pravice oziroma obveznosti: katerih vsebina je glede na vrednosti posredno ali neposredno odvisna od cene vrednostnega papirja tuje valute ali blaga, višine obrestne mere ali indeksa kreditne sposobnosti ali podobnih spremenljivk; ne zahteva začetne čiste finančne naložbe ali ki zahteva le majhno začetno čisto finančno naložbo; se poravnava v prihodnosti.

⁵ Navedena finančna storitev se opravlja po zakonu, ki ureja zavarovalništvo.

- Izdajanje in upravljanje drugih plačilnih instrumentov (npr. plačilne in kreditne kartice, potovalni čeki, bančne menice).
- Oddajanje sefov.
- Posredovanje pri sklepanju posojil in kreditnih poslov.
- Storitve v zvezi z vrednostnimi papirji.⁶
- Upravljanje pokojninskih oziroma investicijskih skladov.⁷
- Opravljanje storitev plačilnega prometa.
- Opravljanje skrbniških storitev.

Naštete bančne posle lahko delimo na tri skupine: pasivne, aktivne in nevtralne posle. Pasivne in aktivne posle imenujemo zato, ker jih banka izkazuje na ustreznih straneh bilance stanja, nevtralne pa zato, ker jih ni mogoče uvrstiti v nobeno skupino prej navedenih vrst poslov.

Omenjene tri skupine lahko opišemo tako (Filipič, Markovič-Hribernik 1998, 131-132):

1. Aktivne bančne posle, kamor spadajo posli, pri katerih je banka upnik in od dolžnikov prejema aktivne obresti, ti posli pa se nahajajo v aktivni bilanci stanja. Med njimi razlikujemo kratkoročne aktivne bančne posle, kamor sodijo vse oblike kratkoročnih kreditov in nakupi kratkoročnih vrednostnih papirjev ter dolgoročne aktivne bančne posle, kamor pa se uvrščajo vse oblike dolgoročnih kreditov, kapitalski vložki in nakup dolžniških vrednostnih papirjev.
2. Pasivne bančne posle, kjer se banka pojavlja kot dolžnik. To so posli, s katerimi banka pridobiva prosta denarna sredstva, ki se nahajajo v pasivi bilanci stanja in za katere banka plačuje pasivne obresti. Tudi tu se ločijo kratkoročni pasivni bančni posli, kamor se uvršča emisija denarja, sprejemanje vpoglednih depozitov, najemanje kratkoročnih kreditov doma in v tujini ter izdajanje kratkoročnih vrednostnih papirjev ter dolgoročni pasivni bančni posli, kamor pa sodi emisija dolgoročnih vrednostnih papirjev, sprejemanje dolgoročno vezanih depozitov ter najemanje dolgoročnih kreditov.
3. Nevtralni bančni posli, kjer pa se banka ne pojavlja niti kot upnik niti kot dolžnik, ampak največkrat kot posrednik. Nastopa torej kot servis za opravljanje različnih storitev za svoje komitente, za kar pa zaračunava provizijo. Ti posli pa ne vplivajo na bilanco stanja, med nje pa spadajo opravljanje plačilnega prometa, posojanje sefov, odpiranje akreditivov, svetovanje, posredovanje informacij in podobno.

⁶ Navedena finančna storitev se opravlja po zakonu, ki ureja trg vrednostnih papirjev.

⁷ Navedena finančna storitev se opravlja po zakonu, ki ureja pokojninske oziroma investicijske sklade.

3 KREDITI

Beseda kredit izvira iz latinske besede »credere«, kar pomeni verovati. Kredit je torej tisto, kar je zaupano, dano na upanje. Kredit je torej dolžniško-upniško razmerje, katerega osnova je pravica razpolaganja z denarjem ali pa z neko drugo stvarjo, ki jo odstopi dolžnik za določen čas in pod določenimi pogoji.

Pri kreditu se pojavita dve osebi: kreditor, kreditodajalec ali upnik in debitor, kreditojemalec ali dolžnik – prvi da na upanje, drugi prejme na upanje. Med njima se pojavi kreditno razmerje. Ker je eden od njiju upnik, drugi pa dolžnik, je to dolžniško upniško razmerje. Za dolžnika se to razmerje odraža v dolgu, za upnika pa v terjatvi. Kredit pomeni začasen prenos vrednosti, zato je pri njem zelo pomembno načelo vrnitve, oziroma obveza, da mora dolžnik po izteku dogovorjenega roka vrniti izposojena sredstva (Ribnikar 1999, 35).

Potrebno pa je ločiti pojma kredit in posojilo; v vsakdanji uporabi in tudi ekonomski literaturi pogosto zamenjujemo besedi kredit in posojilo. Že v rimskem pravu sta imela izraza različen pomen. Posojilo je samo vrsta kupčije, s katero med strankama nastane kreditno razmerje. Vsaka kupčija, pri kateri se stranki dogovorita, da sta dajatev in nasprotna dajatev časovno razmaknjeni, imata za posledico nastanek kreditnega razmerja in s tem upnika in dolžnika (Ribnikar 1994, 7).

Posojilo je kupčija, s katero se med strankama ustanovi kredit, to je kreditno razmerje. Vsaka kupčija, pri kateri se stranki dogovorita, da bosta dajatev in nasprotna dajatev časovno razmaknjeni, ima za posledico nastanek kreditnega razmerja med strankama. Ena stranka postane upnik, druga pa dolžnik. Posojilo je samo ena nešteti kreditnih kupčij, in sicer tista, katere vsebina je samo kredit, to je medčasovna menjava in nič drugega (Ribnikar 1999, 35).

Pri tem je potrebno poudariti, da pri kreditu ne gre nujno za denarna sredstva. V primeru, da gre za posojanje denarnih sredstev, bi bil primernejši izraz posojilo. Kredit pomeni začasen prenos neke vrednosti od kreditodajalca na kreditojemalca.

3.1 Pomen posojila za pravne osebe

Pri financiranju poslovanja podjetjih predstavlja financiranje z bančnimi sredstvi še vedno največji delež. Domača in tuja podjetja se za tekoče in prihodnje poslovanje zadolžujejo pri poslovnih bankah. Pri tovrstnem financiranju obstajajo različne oblike kreditiranja, najpomembnejša pa je razlika med kratkoročnim in dolgoročnim financiranjem.

Kredit je pri slovenskih podjetjih kot tudi v podjetjih iz tujine še vedno najpomembnejši vir financiranja. Kredite, kot eno od možnih oblik priskrbe finančnih sredstev, za katere je treba plačati obresti, lahko razvrščamo po različnih kriterijih. Pomembnejši med njimi so rok, namen in kritje (Crnkovič 1992, 46).

Po roku je lahko posojilo kratkoročno ali dolgoročno. Kratkoročna posojila najamemo za obdobje krajše od enega leta, zato so primerna za financiranje obratnih sredstev. Zapadlost dolgoročnih posojil pa je daljše od enega leta, ta načeloma služijo za financiranje osnovnih sredstev in trajnih vlaganj v obratna sredstva.

Banke pri kratkoročnem kreditiranju pričakujejo, da bo posojilo vrnjeno v relativno kratkem časovnem obdobju in sicer najkasneje v roku enega leta po odobritvi posojila. Kratkoročna posojila se načeloma pokrivajo iz tekočega poslovanja podjetij.

Prednost kratkoročnega zadolževanja je hitro prilagajanje finančnim potrebam podjetja. Stroški kratkoročnega posojila so praviloma nižji od stroškov dolgoročnega zadolževanja. Tudi obrestna mera pri kratkoročnem kreditiranju je nižja kakor obrestna mera za dolgoročno kreditiranje.

Dolgoročno financiranje podjetja je za sam obstoj in nadaljnji razvoj podjetja zelo pomembno. Podjetje mora vedno pravilno uravnorežiti dolgoročne vire financiranja glede na svoja dolgoročna sredstva. Nepravilno dolgoročno zadolževanje lahko povzroči nezmožnost, da bi podjetje poravnalo svoje pogodbene obveznosti in utegne na koncu voditi celo v stečaj. Na pogoje dolgoročnega zadolževanja vplivajo predvsem: dejavnost podjetja in namen financiranja, dobičkonosnost projekta oz. investicije, boniteta podjetja ...

Stroški dolgoročnega financiranja so v primerjavi s kratkoročnim financiranjem vedno višji. Banke morajo pri dolgoročnem financiranju upoštevati še tveganje oz. negotove razmere na trgu, kar se posledično odraža v višjih stroških financiranja kakor na krajši rok.

3.2 Obrestna mera

Obrestna mera predstavlja ceno oz. vrednost, katero je potrebno plačati, ko si želimo izposoditi denar pri banki.

Kljub različnim vrstam kreditiranja na kratek rok (do enega leta) se cena denarja bistveno ne spremeni. Razlike se večinoma pojavijo zaradi različnih stopenj tveganja nevrčila denarja. Višina obrestne mere, torej cene denarja, je tako tudi odvisna od bonitete posameznega komitenta (boljši kot je razred, v katerem se komitent nahaja, nižja bo obrestna mera za najem posojila) ter višine zneska katerega najamemo.

Kreditiranje poslovnih subjektov na daljši rok (dlje od enega leta) pa je načeloma dražje, saj je tudi tveganje pred nevrčilom kredita večje.

Poznamo dve vrsti obrestnih mer:

- Fiksna oz. stalna obrestna mera je vnaprej izračunana ter se v celotnem obdobju odplačevanja kredita ne spreminja. V tem primeru kreditodjemalec ve, koliko bo plačal ob dospelju posojila. Fiksna obrestna mera se načeloma uporablja pri kratkoročnem bančnem kreditiranju, saj bi ob dolgoročnem kreditiranju, zaradi

morebitnih sprememb na trgu, lahko zelo podražila najetje posojila v primerjavi z variabilno obrestno mero.

- Variabilna oz. spremenljiva obrestna mera je sestavljena iz gibljivega dela (referenčne obrestne mere) ter pribitka, ki je odvisen od odločitve posamezne banke. Taka obrestna mera je prisotna pri najetju dolgoročnih posojil. V Evropi, kot tudi v Sloveniji, prevladujeta dva načina za opredelitev gibljivega dela obrestne mere; Euribor in Libor, ki se dnevno oblikujeta glede na dogajanja na finančnih trgih.

Poznamo 1-mesečne, 3-mesečne, 6-mesečne in 12-mesečne referenčne obrestne mere. Slednje ostanejo nespremenjene za določeno obdobje (mesečno, četrtno, polletno oz. letno).

Pri najetju posojila z variabilno obrestno mero je potrebno paziti, katero referenčno obrestno mero banka upošteva Libor ali Euribor, ter v kolikšnem intervalu se ta spreminja. Tako je 12-mesečno izračunavanje referenčne obrestne mere za posojilojemalca ugodnejše v obdobjih rasti obrestnih mer, saj je nižja obrestna mera obračunana dalj časa. V obdobju upadanja obrestnih mer pa je ugodnejše 3-mesečno izračunavanje referenčne obrestne mere. Načeloma pa velja pravilo, da je 1-mesečni Euribor vedno nižji kakor 12 –mesečni.

V obdobju finančne nestabilnosti oziroma, ko se na trgu pričakujejo velike spremembe gibanja referenčnih obrestnih mer (Libor in Euribor), je za kreditojemalca ugodnejše, bolj smiselno imeti kredit vezan na fiksno obrestno mero. Vendar pa ponudba posojil s fiksno obrestno mero na slovenskem trgu razkriva, da so se banke tudi tukaj kar precej dobro zavarovale. Ponujene fiksne obrestne mere so opazno višje, kot pa danes znaša seštevek trenutne vrednosti referenčne obrestne mere in pribitka. Banke so si v samo višino fiksne obrestne mere vključile še tveganje, kar posledično zviša celotno obrestno mero (Tomažin 2006).

V spodnji tabeli je prikazan primer ocenjenih stroškov financiranja, le z vidika obresti pri NLB, d. d., v primeru najetja kratkoročnega posojila v višini 100.000,00 evrov za obdobje enega leta.

Tabela 3.1: Ocenjevanje kratkoročnih stroškov financiranja pri NLB d.d. ob najetju 100.000 evrov posojila.

	Obrestna mera enoletnega posojila z zavarovanjem	Skupna obrestna mera	Višina plačanih obresti v EUR
Posojilo s spremenljivo obrestno mero	3M EURIBOR + 2%	4,86% + 2% = 6,86%	6.860,00
Posojilo s fiksno obrestno mero	7,45%	7,45%	7.450,00
Razlika		0,59%	590,00

Opomba: v izračunu je upoštevana vrednost trimesečnega Euribora na dan 1. 6. 2008.

Opomba: v izračunu je upoštevano, da se celoten znesek posojila vrne po enem letu.

Iz zgornje tabele je vidna razlika med fiksno ter variabilno obrestno mero. Razliko lahko v tem primeru opredelimo kot tveganje spremembe obrestne mere, ki si ga banke že v naprej opredelijo. Z drugimi besedami: banki bi morali plačati dodatnih petstodevetdeset evrov več, v kolikor bi želeli imeti fiksno obrestno mero. Ali se to splača, je odvisno od tega, ali se bodo referenčne obrestne mere v enem letu povečale za več kot 0,59 % odstotka, za koliko več in kdaj v letu.

3.3 Euribor in Libor

Euribor (Euro Interbank Offered Rate) je medbančna obrestna mera za obsežen trg evra. Podprt je s strani EBF (European Banking Federation), ki sodeluje s približno 5000 evropskimi bankami ter s strani ACI (Financial Markets Association). Pojavil se je z uvedbo evra 1. januarja 1999 (prvič objavljen 30. decembra 1998 za vrednosti 4. januarja 1999) (Euribor.org 2000).

Predstavlja obrestno mero, po kateri je banka pripravljena posoditi sredstva v evrih drugi banki. Nadomestil je različne nacionalne referenčne obrestne mere denarnega trga v državah, ki so uvedle evro. V primeru uvedbe evra v Sloveniji s 1. januarjem 2007 je Euribor nadomestil dotedanji Sitibor.

Euribor je dnevno izračunan za medbančne depozite z dospelostjo enega tedna ter enega do dvanajst mesecev kot povprečje dnevno ponujenih obrestnih mer predstavniškega odbora bank. Zaokrožen je na tri decimalna mesta (Evropomočnik 2008).

Libor je obrestna mera, po kateri so si prvovrstne banke na londonskem medbančnem denarnem trgu pripravljene posojati sredstva v različnih valutah (USD, GBP, CAD, EUR, JPY, AUD, CHF, DKK, NZD). Izračuna se kot povprečje dnevno ponujenih obrestnih mer za posamezne ročnosti. V Sloveniji najpogosteje zasledimo Libor vezan na švicarskih frank (CHF) oz. na ameriški dolar (USD) (Tomažin 2006).

Če se ljudje, ki prihodke dobivajo v evrih, zadolžujejo v drugi valuti, se morajo zavedati, da se srečujejo z dvema vrstama tveganja. Prvo je obrestno drugo pa valutno tveganje. V primeru, da se vrednost švicarskega franka glede na evro poviša, lahko taka sprememba pomeni podražitev posojila v frankih in obratno. Zato je v Sloveniji kot tudi v večini članic Evropske unije praksa najemanje posojil na podlagi Euriborja, s tem se izognemo valutnemu tveganju.

V Sloveniji opazno prevladuje zadolževanje v švicarskih frankih (CHF) predvsem na področju fizičnih oseb in sicer pri najemanju stanovanjskih kreditov. Ob najetju posojila vezanega na švicarski frank, je anuiteta tega precej nižja, kot posledica razlike v višini med Euriborjem in Liborjem, vendar kot je že zgoraj navedeno, nosijo kreditorejmalci v takem primeru dodatno valutno tveganje.

Trenutno cenejše posojilo bi lahko opredelili kot razliko oz. ceno za valutno tveganjem med navedenima valutama.

3.4 Boniteta komitentov

Beseda boniteta izvira iz latinske besede »bonus« (dober) oziroma »bonitas« (ugodnost). Boniteta tako implicira pozitivne lastnosti nekoga (pravne ali fizične osebe) ali česa (terjatev, vrednostni papir) (Belak in drugi 1993, 245).

Boniteto kot pojem lahko razumemo tudi kot izraz splošnega poslovnega položaja podjetja in njegove perspektive, kar pomeni oceno njegove situacije s statičnega in dinamičnega vidika (Žagar 1991, 86). Boniteta podjetja je kakovost njegovega poslovanja, ki se kaže v zanesljivosti, solidnosti, uspešnosti in perspektivnosti podjetja (Knez-Riedl 1992, 52).

Banka ugotavlja boniteto in plačilno sposobnost svojega komitenta predvsem z namenom, da bi se čimbolj izognila različnim tveganjem, ki jim je izpostavljena v poslovanju s svojimi komitenti. Z opravljeno analizo o plačilni sposobnosti podjetja banka ugotovi, ali je navedeno podjetje dejansko sposobno vrniti želen dolg v dogovorjenem roku.

Banka pa ne ocenjuje bonitete komitentov le v primeru potencialne odobritve posojila, ampak za vse oblike izpostavljenosti do banke, med katere štejemo: poroštvo, garancije, plačilne kartice, odkupe terjatev ...

Namen presoje bonitete bančnih komitentov je opredelitev tveganosti, perspektivnosti podjetja in nevarnih točk poslovanja.

Skladno s sklepom o razvrstitvi bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic banke uvrščajo dolžnike v bonitetne skupine A, B, C, D in E po objektivnih in subjektivnih merilih (Komerički 2004, 65).

Objektivni kriterij za razvrščanje v bonitetne skupine je glede na to, koliko časa dolжник zamuja s poravnavanjem svojih obveznosti do banke. Uvrstitev v skladu s subjektivnim kriterijem pa se izvede na osnovi ocene banke o finančnem položaju dolžnika, njegovi zmožnosti zagotoviti zadosten denarni tok za odplačilo dolga, ter vrsto in obsegom zavarovanja terjatev.

Po sklepu o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic se terjatve razvrstijo v skupine od A do E po kriterijih, ki so prikazani v tabeli 3.2.

Banke uporabljajo pri razvrščanju dolžnikov oziroma terjatev kombinacijo objektivnih in subjektivnih meril. Sklep o razvrščanju dovoljuje bankam, da terjatve za majhne dolžnike in prebivalstvo razvrščajo bolj po objektivnem kriteriju. Terjatve do pravnih oseb pa se razvrščajo tudi po subjektivnem kriteriju. Subjektivna merila pa lahko banke tolmačijo različno ali pa jim dajejo različen pomen. Zato lahko nastajajo med bankami razlike v razvrščanju dolžnikov oziroma njihovih terjatev (Ilovar 1997).

Da podjetje doseže dobro boniteto, mora angažirano in usklajeno ravnati na vseh ravneh in v vseh fazah managementa, kot procesa. Zelo pomemben dejavnik bonitete in uspešne poslovne povezave z banko je tudi trajanje povezave oziroma sodelovanja. Dolgotrajnejše povezave pomenijo boljše poznavanje podjetja s strani banke, več izkušenj, manjše tveganje ter s tem večje zaupanje. Zaupanje se pridobiva počasi, potrebno ga je razvijati, vzdrževati in obnavljati.

Boniteto podjetja v banki razumejo kot celovito oceno poslovanja podjetja. Če je ta ocena dobra, je tveganje pri naložbi majhno in je potrebno oblikovati le minimalne rezervacije. Če pa banka ugotovi, da podjetje posluje slabo in bo lahko poslovalo še slabše, se banka v skladu z načelom varnosti in rentabilnosti odloči, da se bo naložbi odrekla. Boniteta podjetja je torej tista, od katere je močno odvisna odločitev, ali posojilo odobriti ali ne in tista, ki določa, koliko rezervacij je potrebno ustvariti ob odobritvi posameznega posla. Podjetja z boljšo bonitetno oceno, lahko najamejo posojila pod ugodnejšimi pogoji kot ostala podjetja.

Tabela 3.2: Razvrščanje terjatev na osnovi objektivne in subjektivne ocene dolžnikove sposobnosti vračila pogodbenih obveznosti banke

TERJATEV	OBJEKTIVNA MERILA	SUBJEKTIVNA MERILA
skupina A	<ul style="list-style-type: none"> - Terjatve do dolžnikov, ki plačujejo svoje obveznosti ob dospelosti oziroma izjemoma z zamudo do 15 dni. 	<ul style="list-style-type: none"> - Terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije, terjatve do Evropskih skupnosti, vlad in centralnih bank držav EEA in z njimi primerljivih držav OECD, - terjatve do dolžnikov, za katere se ne pričakuje težav s plačevanjem obveznosti, - terjatve zavarovane s prvovrstnim zavarovanjem.
skupina B	<ul style="list-style-type: none"> - Terjatve do dolžnikov, ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo do 30 dni, občasno tudi z zamudo od 31 do 90 dni. 	<ul style="list-style-type: none"> - Terjatve do dolžnikov, za katere se ocenjuje, da bodo denarni tokovi še zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti, toda njihovo finančno stanje je trenutno šibko, ne kaže pa, da bi se v bodoče bistveno poslabšalo.
skupina C	<ul style="list-style-type: none"> - Terjatve do dolžnikov, ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 31 do 90 dni, občasno tudi z zamudo od 91 do 180 dni. 	<ul style="list-style-type: none"> - Terjatve do dolžnikov, za katere se ocenjuje, da denarni tokovi ne bodo zadostovali za redno poravnavanje dospelih obveznosti, - ki so izrazito podkapitalizirani, - ki nimajo zadostnih dolgoročnih virov sredstev za financiranje dolgoročnih naložb, - od katerih banka ne prejema tekočih zadovoljivih informacij ali ustrezne dokumentacije v zvezi s terjatvami, jamstvi in viri za odplačilo terjatev.
skupina D	<ul style="list-style-type: none"> - Terjatve do dolžnikov, ki večkrat plačujejo obveznosti z zamudo od 91 do 180 dni, občasno tudi z zamudo od 181 do 365 dni. 	<ul style="list-style-type: none"> - Terjatve do dolžnikov, za katere obstaja velika verjetnost izgube, - ki so nelikvidni in nesolventni, - za katere je bil pri pristojnem sodišču vložen predlog za začetek postopka prisilne poravnave ali stečaja, - ki so v sanaciji oziroma postopku prisilne poravnave, - ki so v stečaju, vendar se utemeljeno pričakuje delno pokritje terjatev.
skupina E	<ul style="list-style-type: none"> - Terjatve do dolžnikov, ki plačujejo obveznosti z zamudo nad 365 dni. 	<ul style="list-style-type: none"> - Za katere se ocenjuje, da ne bodo poplačane, - s sporno pravno podlago.

Vir: Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic, Uradni list RS, št. 24/2002.

Tabela 3.3: Pregled oblikovane višine rezervacije glede na bonitetni razred komitenta

Interna klasifikacija bank	Vrsta kreditnega tveganja	Povprečni % rezervacij za skupino	Razvrstitev po sklepu BS
A1, A2, A3	nizko, kreditna sposobnost je visoka	se ne oblikujejo	A
B1, B2	kreditno tveganje na opazovanju	10%	B
C	kreditno tveganje z vidika prehodnosti	25%	C
D	visoko, potrebni so ukrepi predčasnega poplačila	50%	D
E	stanje nesolventnosti	100%	E

Kot je razvidno iz zgornje tabele, se višina oblikovane rezervacije za verjetnost neplačila povečujejo s slabšo klasifikacijo komitenta. Poslovne banke najpogosteje sodelujejo s podjetji klasificiranimi v A in B razred. Ostala podjetja, klasificirana v slabše bonitetne razrede, pa so posebej obravnavana na individualnem nivoju, na splošno pa niso zaželeni v portfelju bank. Pogosto se dogaja, da se med samim kreditnim poslom lahko boniteta podjetja spremeni in tako ima banka med svojimi naložbami slabše klasificirana podjetja. Za tovrstne naložbe zasledimo tudi izraz »slabe bančne naložbe«.

3.5 Vrste kreditnih poslov

Eden od kriterijev pri določitvi sistematike bančnih poslov je, ali banka nastopa kot upnik, torej dajalec denarja, pri čemer govorimo o aktivnih bančnih poslih, ali kot dolžnik, prejemnik denarja, kjer pa gre za pasivne bančne posle (Vidmar 1997, 11). Vse obstoječe kreditne posle lahko razdelimo po vrstah, in sicer (Vidmar 1997, 11):

- a) Po predmetu:
 - blagovni krediti,
 - finančni krediti.
- b) Po subjektih, katerim se odobri:
 - krediti fizičnim osebam,
 - krediti pravnim osebam.
- c) Po namenu kreditiranja:
 - krediti gospodarstvu,
 - krediti negospodarstvu,
 - krediti potrošnikom.

- d) Po dolžini trajanja:
 - kratkoročni krediti,
 - srednjeročni krediti,
 - dolgoročni krediti.
- e) Po gospodarskem namenu:
 - za investicije,
 - za obratna in trajna osnovna sredstva.
- f) Po načinu varovanja:
 - nezavarovani krediti,
 - zavarovani krediti.
- g) Po domicilu pogodbenih strank:
 - domači krediti,
 - tuji krediti.

3.5.1 Kratkoročna posojila namenjena podjetjem

Kratkoročni viri denarja so tisti, pri katerih je rok zapadlosti krajši od enega leta. Namenjeni so financiranju tekočega poslovanja podjetij, predvsem nabavi materiala, blaga in storitev, financiranju proizvodnje, zalog, terjatev iz poslovanja ter vzdrževanju likvidnosti z ročnostjo do enega leta. Višina posojila je praviloma odvisna od obsega poslovanja komitenta in namena kreditiranja.

Med najpogostejšimi kratkoročnimi krediti, ki jih banke ponujajo podjetjem so: kratkoročno obročno posojilo in okvirni - revolving kredit ter limit na transakcijskem računu (Stupica 2005, 75).

Kratkoročno obročno posojilo

Podjetje na začetku obdobja dobi celoten znesek posojila, katero je namenjeno financiranju obratnih sredstev. Kreditojemalec pričakuje, da bo posojilo vrnjeno v relativno kratkem času iz sredstev, ki jih bo ustvarilo podjetje s svojim rednim poslovanjem (z notranjimi in ne zunanjimi viri). Če so prihodki od prodaje enakomerni in so v ceno vračunani stroški financiranja blaga, večjih težav z vračilom posojila ne bi smelo biti. Cikel vračila posojila je načeloma enak prodajnemu ciklu, lahko pa je za določeno časovno obdobje zamaknjen, še posebej če se proizvod prodaja z odloženim rokom plačila (na primer 60 dni). Tipično (obročno) kratkoročno posojilo, ki ga banka odobri podjetju, je praviloma namenjeno začasnemu povečevanju gibljevih sredstev – za sezonski porast zalog oz. primeru povečanja terjatev do kupcev.

Okvirno - revolving posojilo

Podjetje ima odobren določen znesek s strani banke za obdobje enega leta. V tem času lahko podjetje po želji večkrat koristi in vrača odobren znesek. V času koriščenja in vračanja posojila, podjetje plačuje banki samo obresti na uporabljeni znesek posojila, celotne obveznosti do banke pa mora poravnati najkasneje ob zapadlosti posojila.

Pri tovrstni obliki kreditiranja lahko banke zaračunavajo podjetjem še strošek za rezervacijo sredstev oz. strošek za neizkoriščen znesek posojila. Kateri strošek se zaračuna, je odvisno od politike posamezne banke.

Primeren je, ko podjetje skozi sezono večkrat naroči blago (in ga ob naročilu plača). Podjetje najavi črpanje okvirnega posojila, ko potrebuje denar, in ga vrne, ko ima na voljo sredstva, najkasneje pa ob zapadlosti tega. V tem primeru lahko trgovina večkrat nabavi blago (ima manjše zaloge in zato manjše stroške, ki so s tem povezani), večkrat obrne sredstva in ima pri uporabi denarnih sredstev bolj proste roke. Kot že rečeno, glavnico mora vrniti ob zapadlosti okvirnega posojila, črpanja in vračanja sredstev mora v naprej napovedovati, v večini primerov pa mora plačati manjše nadomestilo za neuporabljen del posojila.

Limit na poslovnem transakcijskem računu

Bančni limit oz. kreditna linija predstavlja vrsto kratkoročnega posojila, kjer banka dovoli svojemu komitentu prekoračitev vsote, ki jo ima na računu, za določeno časovno obdobje. Podjetju omogoča najbolj fleksibilno upravljanje z denarjem, saj porabe in vračila ni potrebno predhodno napovedovati (obveščati banko). Obrestne mere so spremenljive, obračunavajo se dnevno in se dodajajo dolgu. Ta oblika financiranja je najdražja med kratkoročnimi posojili, zato ni primerna za daljše časovno obdobje. V primeru, da ima podjetje velike prilive na transakcijski račun, je lahko saldo oziroma stanje tudi aktivno, kar pomeni, da podjetje posojila sploh ne koristi. Ta vrsta posojil pa ni odobrena za določene posle oziroma za investicije, ampak za okrepitev splošne plačilne sposobnosti podjetja. Limit na transakcijskem računu je še posebej primeren, kadar v podjetju zelo niha potreba po sredstvih z veliko stopnjo likvidnosti in kadar je težko predvideti potek plačil in izplačil na transakcijskem računu. Kreditojemalec je neprestano izpostavljen nadzoru nad finančnim poslovanjem. Poglavitna prednost se kaže v tem, da se za isti obseg kreditiranja angažirajo manjša kreditna sredstva, saj jih podjetje angažira le toliko, koliko jih potrebuje. Pomen tega posojila za podjetje je v tem, da izboljšuje plačilno sposobnost. Obresti se plačajo samo za izkoriščen del odobrenega posojila, neizkoriščen del posojila lahko služi kot likvidnostna rezerva. Če želi podjetje uporabiti navedeni način financiranja, mora odpreti transakcijski račun pri isti banki, kar v prejšnjih dveh primerih (kratkoročnem posojilu in okvirnem posojilu) načeloma ni pogoj, je pa s strani bank zaželeno in pogojeno z boljšimi kreditnimi

pogoji. Ob odobritvi limita na transakcijskem računu mora podjetje upoštevati poleg stroškov odobritve še stroške rezervacije sredstev.

3.5.2 Dolgoročna posojila namenjena podjetjem

Osnovno pravilo financiranja je, da se z dolgoročnimi viri financira dolgoročna sredstva. Dolgoročnemu posojilu, s katerim financiramo osnovna sredstva, pravimo tudi investicijski kredit. Ta oblika kreditiranja je namenja za financiranje osnovnih sredstev in trajnega dela gibljivih sredstev. Njihova odplačilna doba je praviloma od enega do desetih let.

Kljub temu da so obrestne mere višje kot pri kratkoročnih posojilih, je to za podjetja velikokrat primernejša oblika financiranja v primerjavi s kratkoročnimi, saj je odplačevanje raztegnjeno na daljše časovno obdobje, s tem pa tudi breme financiranja. Takšna oblika financiranja je še posebej primerna, kadar podjetje investira v osnovna sredstva, kot so stroji, oprema, poslovne zgradbe in podobno. Ta osnovna sredstva bodo še dolgo, ob predpostavki, da je bila investicija »ta prava«, ohranjali svojo vrednost in prinašali prihodke (Mramor 1993, 295).

Osnova za odobritev teh sredstev je investicijski program (zastavljeni projekti) oziroma za manjše vrednosti poslovni načrt.

Od le-tega in od tekočega poslovanje je odvisna višina odobrenega posojila. Obrestna mera in stroški odobritve so odvisni od bonitete podjetja, ročnosti posojila, kakovosti zavarovanja in sodelovanja z banko. Praviloma se obresti odplačuje mesečno, glavnica pa po dogovoru.

Zavarovanje dolgoročnih bančnih posojil je običajno bolj zahtevno od zavarovanj kratkoročnih posojil. Ponavadi banka glede na vsebino in lastnosti zaprosenega posojila zahteva točno določeno obliko zavarovanja.

Uporaba dolgoročnega posojila lahko pomeni precejšnje prednosti v poslovanju podjetja. Vendar pa lahko uporaba dolgoročnega dolga pomeni tudi velike težave pri poslovanju, če dolgoročni dolg ni smiselno in previdno uporabljen ali če se ekonomske oziroma poslovne razmere spremenijo. Značilnosti financiranja z dolgoročnim dolgom imajo namreč pomemben vpliv na poslovanje (Mramor 1993, 295).

Dolgoročna posojila za financiranje osnovnih sredstev

Pri dolgoročnem posojilu z zapadlostjo nad enim letom, ima komitent na voljo različne odplačilne dobe, ki so predvsem odvisne od namena financiranja in oblike zavarovanja. V praksi najpogosteje srečamo tri in petletna posojila, katera mnogi avtorji opredeljujejo kot srednjeročna posojila, ter sedem in desetletna posojila, vendar jih banke vse smatrajo za dolgoročna. Obroki posojila so načeloma enaki skozi celotno dobo odplačevanja ter se odplačujejo mesečno. Lahko se spremenijo samo v primeru

padca ali porasta referenčne obrestne mere. Najbolj pogost predmet financiranja z dolgoročnim posojilom so; zgradbe, zemljišča, stroji, poslovni objekti.

Pri določanju višine posojila za financiranje osnovnih sredstev so banke še posebej pazljive, saj gre za dolgoročen kredit, s čimer je povezano tudi večje tveganje.

Pri odobritvi takšnega dolgoročnega posojila banke upoštevajo dosedanje stopnjo dobička in prav tako pričakovano stopnjo dobička. Podjetja morajo natančno izdelati načrtovani denarni tok in na podlagi predvidenega denarnega toka natančno izdelati načrt servisiranja dolga z odplačilom glavnice. Banke običajno postavijo pogoj, da podjetje vodi svoje finančne transakcije pri banki kreditodajalki, kar ji predstavlja še dodatno varovanje, saj lahko sproti spremlja denarno prитоke in denarne odtоke na transakcijskem računu podjetja.

Dolgoročno posojilo z moratorijem

Dolgoročno posojilo z moratorijem je ena izmed modernejših oblik dolgoročnega posojila.

Za večino investicij je značilno, da je na začetku potreben relativno visok finančni vložek, ki pa se nato skozi daljši čas vrača v obliki zaslužkov in dobičkov. Med trenutkom, ko je investicija izvedena, in časom, ko začne »vračati« denar, preteče ponavadi kar nekaj časa (Mramor 1993, 295).

Podjetje in banka se dogovorita za zamik plačila glavnice (npr. dve leti) za čas moratorija. V tem času podjetje plačuje samo obresti na izposojeni znesek. Po preteku moratorija se obrok poveča, saj vsebuje poleg obresti še del glavnice. Navedeno obliko financiranja srečamo predvsem pri investicijskih projektih (npr. gradnja nepremičnin).

Dolgoročno posojilo z zapadlostjo na koncu odplačanega obdobja

V določenih izjemnih primerih se lahko z banko dogovorimo za posebno obliko financiranja tako, da celotno dobo kreditiranja plačujemo samo obresti, v zadnjem obroku pa poleg obresti povrnemo tudi znesek glavnice. Ta oblika financiranja predstavlja za banko večje tveganje, saj je povračilo glavnice premaknjeno na najkasnejši čas. Tudi iz tega razloga bo to najdražja oblika financiranja, če jo primerjamo z drugimi odplačilnimi posojili. Za podjetje ima tak način vračila posojila svoje prednosti, pa tudi pomanjkljivosti. Med prednosti lahko prištejemo relativno nizke obveznosti iz financiranja, saj podjetje celotno dobo kreditiranja plačuje samo obresti. Ta ista prednost pa v trenutku, ko je potrebno vrniti posojilo, predstavlja pomanjkljivost: kar naenkrat je potrebno vrniti večjo (veliko) vsoto denarja, kar lahko predstavlja tudi likvidnostni problem v podjetju.

Dolgoročna posojila za financiranje obratnih sredstev

Za financiranje obratnih sredstev se uporablja tudi klasično obročno posojilo. Izbira je odvisna od dejavnosti podjetja in od stroškov posameznega posojila.

Dolgoročno okvirno – revolving posojilo

Po svoji obliki in funkcionalnosti je enako kratkoročnemu okvirnemu - revolving kreditu, razlika je le v ročnosti. Tovrstni krediti so bolj kot investicijam namenjeni za obratna sredstva – predvsem zaloge, za katere podjetje ocenjuje, da jih je smiselno financirati z dolgoročnejšim virom financiranja (Stupica 2005, 79).

V primeru, ko potrebuje podjetje neko stalno raven zalog, katere financira z dolžniškimi viri, je to smiselno financirati z dolgoročnimi viri. Kratkoročna posojila je potrebno vsako leto obnavljati, kar pomeni dodatne stroške in delo ter možnost, da nam banka posojila ne odobri. Smiselno je razmisliti o čim daljši ročnosti teh virov, saj se podjetje s tem izogne negotovosti ob vsaki zapadlosti kratkoročnega okvirnega kredita.

Po drugi strani pa se cena denarja spreminja in tako lažje prilagajamo svojo obrestno mero tržnim razmeram, še posebej v primeru, če obresti na trgu denarja padajo. Te oblike financiranja so sicer dolgoročne, vendar so dobe vračila praviloma krajše od klasičnih dolgoročnih posojil.

Trenutno banke ponujajo tovrstne produkte za dobo dveh do treh let, seveda pa je vse odvisno od bonitete podjetja, vrste zavarovanja posojila ter poslovne politike banke.

4 POSTOPEK ODOBRITEVE POSOJILA PODJETJU

Postopek odobritve posojila podjetju je sestavljen iz več ključnih delov:

- povzetek pogovora s komitentom,
- pridobitev potrebne dokumentacije za obravnavo kreditnega zahtevka,
- dogovor o obliki zavarovanja,
- obdelava kreditnega zahtevka,
- opredelitev vrste posojila,
- priprava predloga za odobritev posojila,
- kreditna pogodba.

Preden banka odobri posojilo mora opredeliti svojo kreditno politiko in sicer:

- razpoložljiv bančni potencial – sposobnost banke, da lahko v dogovorjenem roku izpolni svoje obveznosti, ki izhajajo iz sklenjenih pogodb s komitenti,
- varnost naložbe – za večjo varnost naložb mora banka pridobiti dovolj informacij o komitentih, pravilno oceniti poslovno sposobnost komitenta, pravilno odločiti odplačilno dobo posojila in ga čimbolj kakovostno zavarovati,
- cilje poslovne politike.

Banke posojila odobravajo na podlagi pogojev, ki so definirani v tarifi posamezne banke. Pogoje za posamezni posel pa dokončno oblikujejo organi za odločanje v banki na podlagi pridobljene bonitete in ostalih ključnih informacij.

4.1 Pogovor banka – podjetje

Baza komitentov in ugled komitentov na tržišču sta glavni vrednosti banke. Bančnik sam ali kot del skupine je odgovoren za določene komitente ter število potencialnih komitentov.

Banke posvetijo posebno pozornost obiskom pri podjetjih, ker jim to omogoča pridobitev dodatnih »mehkih informacij«, za individualnejšo in celovitejšo obravnavo. Pri izvedbi ustreznih finančnih aranžmajev se banke dodatno vključujejo v medbančne in druge povezave.

Pogovor s podjetjem je lahko zelo različen glede na to ali gre za potencialnega komitenta (prvi stik) ali pa za že obstoječega komitenta, ki se odloča za ponovni nakup. Pogovor s komitentom načeloma poteka v banki, po dogovoru pa je možen obisk tudi »na terenu«.

Pri prvem pogovoru mora komitent (direktor družbe) banki predstaviti ime družbe, dejavnost in finančno poslovanje ter obrazložiti potrebe po kreditiranju.

Najpogostejša vprašanja, s katerimi se podjetja srečujejo v banki so:

- informacije o kupcih,
- informacije o dobaviteljih,
- pokrivanje plačevanja med kupci in dobavitelji,
- informacije o potencialni konkurenci,
- plani za prihodnost,
- število zaposlenih in njihove naloge,
- namen financiranja,
- znesek financiranja,
- doba financiranja,
- plan denarnega toka, iz katerega je razvidno odplačevanje posojila.

4.2 Pridobitev dokumentacije

V kolikor gre za novo stranko, za katero banka še nima potrebne dokumentacije, mora komitent na prvem mestu izpolniti vprašalnik s ključnimi podatki o podjetju. Vse banke zahtevajo v svojih vprašalnikih podobne informacije, in sicer:

- osnovne podatke o družbi,
- poslovanje družbe,
- obrazložitev potrebe po posojilu,
- zavarovanje posojila.

Poleg vprašalnika mora nov komitent banki dostaviti še:

- fotokopijo sklepa o vpisu ustanovitve družbe v sodni register z vsemi naknadno vpisanimi spremembami,
- kopijo obvestila davčnega urada, na katerem je navedena davčna številka,
- kopijo obvestila statističnega urada o razvrstitvi po dejavnosti,
- vlogo za posojilo, kjer je potrebno navesti, kakšno posojilo se želi najeti, za kakšno dobo, znesek posojila, s kakšnim načinom odplačevanja (obročno, večkratno, enkratno),
- bilančne podatke za preteklo leto in medletne bilančne podatke tekočega leta,
- druge obrazce banke – izjava o povezanosti, denarni tok,
- v primeru obravnave samostojnega podjetnika, banke zahtevajo tudi potrdilo o plačanih davkih in prispevkih.

Za financiranje večjega projekta mora podjetje izdelati še investicijski načrt, na podlagi katerega se ocenjuje ekonomska upravičenost in učinkovitost investicije.

Investicijski načrt mora vsebovati naslednje elemente:

- predstavitev investitorja s kratko poslovno analizo, v kateri je ugotovljena in utemeljena investitorjeva finančna in kadrovska boniteta,
- analizo prodajnega trga, če se z investicijo povečuje obseg prodaje za več kot 10 %, kjer je potrebno utemeljiti možnost povečane prodaje,
- tehnološko-tehnične vidike, s kratko predstavitvijo tehnološkega procesa in utemeljitvijo potrebne nove tehnične opreme,
- finančno analizo, v kateri se ugotovijo investicijski stroški in potrebni finančni viri ter poslovna uspešnost komitenta z obravnavano naložbo.

Prejeto vlogo, vprašalnik in potrebno dokumentacijo za odobritev se v banki natančno pregleda. V primeru nepopolnosti se od podjetja zahteva pravilne dopolnitve.

Poleg dostavljene dokumentacije s stani podjetja se vedno pogosteje uporabljajo tudi ostali viri informacij, kot so:

- vtisi z obiska v gospodarski družbi,
- dnevno časopisje, članki v strokovni literaturi itd.,
- informacije pri konkurentih in poslovnih partnerjih,
- interni viri informacij v banki (poravnanje obveznosti do banke itd.).

Navedeni viri so podlaga za pridobitev informacij, ki jih je potrebno zbrati pred pripravo predloga. Potrebne informacije pa so: bonitetne informacije, ocena investicijske naložbe, pregled stanja terjatev do komitenta, dodatne informacije.

4.3 Financiranje podjetij

Kot že zgoraj navedeno banke najpogosteje delijo posojila glede na ročnost, in sicer na kratkoročna in dolgoročna posojila. Temeljno vodilo oz. finančna strategija temelji na usklajevanju zapadlosti dolgov z dobo trajanja sredstev. Tako naj bi gospodarske družbe za financiranje dolgoročnih sredstev najemale dolgoročne finančne vire, čeprav v praksi pogosto ni tako. Pogosto se zgodi, da razmere na trgu kažejo na znižanje obrestnih mer. Posledica tega je, da kreditojemalci najamejo kratkoročna posojila in čakajo, da mere dejansko padejo, nato pa zamenjajo kratkoročna posojila z dolgoročnimi. Nekatere gospodarske družbe pa preprosto najamejo kratkoročna posojila zaradi nižjih obrestnih mer, nato pa jih obnavljajo. Končna odločitev o najsmotrnejši obliki posojila se določi po pogovoru z banko.

4.3.1 Postopek za kratkoročna posojila

S kratkoročnimi posojili naj bi gospodarska družba financirala kratkoročna sredstva. Pri tem pa je treba ločiti začasna in trajna kratkoročna sredstva. Če s sredstvi, ki so se spremenila v denar, poplačamo obveznosti, potem pa teh sredstev ni treba nadomestiti z novimi, govorimo o začasnih kratkoročnih sredstvih. Raven kratkoročnih sredstev, ki se mora z vsakim zmanjšanjem takoj nadomestiti, pa je trajna.

Gibljiva sredstva naj bi gospodarska družba financirala s kratkoročnimi posojili, stalna sredstva pa z dolgoročnimi posojili, vendar se pojavljajo izjeme: pri podjetjih, ki imajo povračilo vloženi sredstev daljše od enega leta, je tudi gibljiva sredstva smiselno financirati z dolgoročnimi viri.

Banka odobri kratkoročna posojila za naslednje namene:

- financiranje tekočih potreb po likvidnih sredstvih,
- uporabo po načelu tekočega računa (okvirno posojilo na transakcijskem računu),
- kritje zapadlih obveznosti po poslovni kartici,
- zagotavljanje protivrednosti evra na dan plačila po akreditivih,
- zagotavljanje kritja ob unovčenju »stand by akreditiva«,
- financiranje zalog.

Kredit se lahko dobi:

- v evrih,
- v tuji valuti.

Višina posojila je odvisna od:

- ugotovljene potrebe po obratnih sredstvih,
- bonitete kreditjemalca,
- rizičnosti,
- donosnosti,
- oblike zavarovanja posojila.

Rok vračila je praviloma do enega leta in sicer z naslednjimi možnimi načini:

- vračilo v enkratnem znesku,
- obročno odplačilo posojila,
- možnost večkratne uporabe in vračila posojila (okvirno posojilo).

Ob odobritvi kratkoročnega kredita je zaradi krajše dobe odplačevanja kredita tveganje za banko manjše.

4.3.2 Postopek za dolgoročna posojila

Pri dolgoročnih posojilih je rok vračila vedno daljši od enega leta. Odvisen je od namena dolgoročnega posojila, zavarovanja, od finančnega stanja komitenta in drugo. Banka odobrava dolgoročna posojila za financiranje osnovnih sredstev in trajnih gibljivih sredstev.

Dolgoročna posojila za financiranje osnovnih sredstev se koristijo za plačilo faktur z nakazilom na transakcijski račun dobavitelja oz. na transakcijski račun komitenta, v primeru, da je fakturo že sam plačal (kot refundacija sredstev). Doba vračanja je praviloma od enega do deset let, način vračanja pa obročen. Doba vračanja je pogojena z ocenjeno dobo vračanja investicijskih vlaganj. Pri tem se kot skrajni rok upošteva ekonomska doba projekta oz. amortizacijska doba sredstev, ki so predmet investicije.

Posojilo se lahko dobi:

- v evrih,
- v tuji valuti.

Višina posojila je odvisna od:

- bonitete družbe in njenih lastnikov,
- organizacijske in lastninske oblike družbe,
- drugih virov financiranja,
- ugotovljene rentabilnosti in rizičnosti naložbe,
- oblike zavarovanja.

Ob odobritvi dolgoročnega posojila je tveganje za banko precej večje, ker ima posojilo daljšo dobo vračanja. Ob sklenitvi je namreč veliko težje oceniti vse okoliščine, ki bi lahko vplivale na plačilno sposobnost komitenta v tem obdobju.

4.4 Zavarovanje

V praksi se pojavlja več oblik zavarovanja bančnih terjatev. Oblike, pravice in dolžnosti, ki sledijo iz naslova zavarovanja terjatev, so urejene v zakonodaji. V Sloveniji je zavarovanje finančnih terjatev urejeno z Zakonom o finančnem zavarovanju, Obligacijskim zakonikom, Stvarnopravnim zakonikom ter z Zakonom o izvršbi in zavarovanju.

Praviloma mora banka vsako terjatev zavarovati. Terjatev zavaruje proti neplačilu, v primeru spremembe okoliščin, ki so bile znane ob odobritvi naložbe. Inštrument zavarovanja ne nadomesti kreditne sposobnosti stranke.

V nadaljevanju je podan podrobnejši pregled najpogostejših oblik zavarovanj, katere srečujemo v bankah.

4.4.1 Menica

Osnovno zavarovanje za vse oblike kreditiranja so tri bianko lastne trasirane menice s pooblastilom za izpolnitev in unovčitev menice. Z menico se izdajatelj zaveže, da bo plačal sam ali pa bo po njegovem nalogu upravičenemu imetniku menice tretja oseba plačala določeno vsoto denarja v določenem času in na določenem kraju. Menica se uporablja predvsem kot kreditno sredstvo, kar pomeni, da se z njo zavaruje odlog plačila dolžnika.

Menica je vrednostni papir, izdan vedno v pisni obliki, pri čemer menična obveznost nastane z vpisom v menico in se uveljavlja ter prenaša z menico.

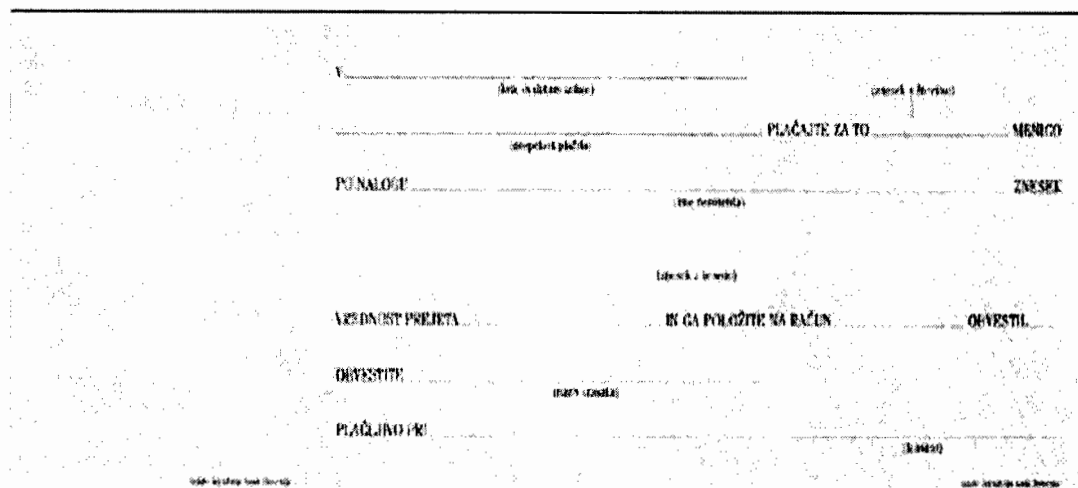
Izstavev bianko menice banki omogoča, da ob nevrčilu posojila ob dospelosti izpolni bianko menico na saldo zneska odobrenega posojila in pripadajočih obresti ter označi dospelost z datumom, ko predloži menico v plačilo.

Sicer pa ima menica z zakonom določeno vsebino ter je v zakoniti obliki zapisana vrednostna listina, ki vsebuje enostransko abstraktno obljubo izdajatelja menice, da bo po določbah meničnega zakona plačal denarni znesek osebi, ki je na menici označena kot upnik (remitent).

Menica mora vsebovati (Horvat 2001):

- označbo, da gre za menico,
- nepogojno nakazilo oziroma poziv trasatu, naj plača določeno vsoto denarja,
- ime tistega, ki naj plača (trasat),
- ime tistega, kateremu ali po čigavem nalogu je treba plačati (remitent),
- kraj in dan izdaje menice in rok zapadlosti menice.

Slika 4.1: Primer menice

4.4.2 Hipoteka oz. zastavna pravica na nepremičnini

Hipoteka je zastavna pravica na nepremičnini in je v slovenskem stvarnem pravu opredeljena kot stvarna pravica na tuji stvari, s katero je zavarovana terjatev upnika. Hipoteka daje upniku prednostno plačilno pravico iz vrednosti zastavljene nepremičnine. Poplačilna pravica nastopi z zapadlostjo terjatve in je določena glede višine terjatve in predmeta zavarovanja. Banka sprejme v zavarovanje svoje terjatve nepremičnine, ki ležijo na ozemlju Republike Slovenije in morajo biti vpisane v zemljiško knjigo. V izjemnih primerih se lahko vpiše zastavna pravica na nepremičnine, ki niso še vpisane v zemljiško knjigo. Na sodišču se zastavna pravica evidentira na drug dokument, ki predstavlja lastništvo na zastavljeni nepremičnini. Največkrat je to kupoprodajna pogodba.

Za zastavljeno nepremičnino je značilna neposestnost, kar pomeni, da lastnik zastavljeno nepremičnino lahko tudi naprej uporablja brez omejitev, pri čemer je pomembno poudariti, da je zastavljeno potrebno zavarovati proti riziku uničenja (npr. požar, poplave ipd.) in zavarovalno polico vinkulirati v korist banke. Vinkulacija zavarovalne police pomeni, da se škodni zahtevki, ki ga je izplačala zavarovalnica, najprej ponudi banki in šele nato lastniku premičnine ali nepremičnine.

Normalno je, da vrednost zastavljene premičnine ali nepremičnine presega vrednost posojila. V praksi se navadno sklepajo posojila, kjer je zastava premičnin ali nepremičnin oblika dodatnega zavarovanja (hipotekarno jamstvo), zaradi česar se razmerje posojila in vrednosti zastavljenega predmeta giblje od približno 1:1,5 do približno 1:3.

4.4.3 Zastava bančne vloge

Je oblika zavarovanja, kjer se deponent z depozitno vlogo zaveže, da bo za dobo veljavnosti posojila vezal sredstva v njegovi polni vrednosti. Ob nevračilu posojila lahko banka sredstva porabi za poravnavo obveznosti iz kreditne pogodbe. Zastavitev se opravi s sklenitvijo pogodbe o zastavi sredstev. Bančni depozit je najpopolnejša oblika zavarovanja. Navedena oblika zavarovanja zaradi svoje vrednosti ni ravno pogosta. Komitent se v primeru razpoložljivih sredstev ne bo odločil za najem posojila, saj mu le-ta prinaša dodatne stroške.

- Zastava drugih vrednostnih papirjev: Banka največkrat sprejme za zavarovanje le kakovostne vrednostne papirje, ki kotirajo na borzi. Potrebna je predhodna analiza nihanja tržne vrednosti določenih vrednostnih papirjev in tudi določitev vrednosti, ki bo upoštevana ob zastavi, za kar poskrbi banka. Zaradi zmanjšanja tveganja ob nihanju vrednosti banka določi nižjo vrednost od realne ali pa razmerje skupne vrednosti zastavljenih vrednostnih papirjev do zneska posojila večje kot 1:1.

- Zastava terjatev: S pogodbo o odstopu terjatve upnik prenese terjatev, ki jo ima do svojega dolžnika, na tretjo osebo. Dolžnik mora biti o odstopu obveščen. Ta instrument se uporablja v primerih, ko je komitent banke kot upnik v dolgoročnih poslovnih razmerjih z določenim poslovnim partnerjem. Preden vzamejo banke v zastavo določene terjatve, vedno ugotavljajo tudi boniteto plačnika terjatve, s tem se želijo izogniti morebitnemu neplačilu.
- Jamstvo oz. poroštvo pravne ali fizične osebe: Poroštvo druge pravne ali fizične osebe je pogosta oblika zavarovanja posojil. Porok se upniku – banki, zaveže, da bo izpolnil zapadlo obveznost glavnega dolžnika, v kolikor le-ta tega ne bi storil. Tako je seznanjen z obveznostmi glavnega dolžnika. Solidarno poroštvo in plačništvo je zaveza, ki se izvrši s poroštveno izjavo, da bo porok izpolnil veljavno in zapadlo obveznost dolžnika, če ta tega ne stori. Pomembno je omeniti, da se poroštvo lahko daje v obliki solidarnega ali subsidiarnega poroštva, pri čemer je osnovna razlika v tem, da upnik lahko terjata plačilo od glavnega dolžnika in solidarnega poroka hkrati, slednji pa lahko poleg osebnih uveljavlja tudi ugovore glavnega dolžnika, pri čemer ima upnik pravico terjati plačilo od subsidiarnega poroka zgolj takrat, ko glavni dolžnik ne izpolni svojih obveznosti v roku, ki je določen v pisni zahtevi. Od vseh oblik poroštev se v bančni praksi največkrat srečujemo z obliko poroštva, ki je dana na menici, v obliki meničnega avala. Banka mora oceniti boniteto pravne ali fizične osebe kot dovolj dobro za zavarovanje odobrenega posojila. Poroštvo je sklenjeno v pisni obliki izjave poroka, ta pa je tudi sopodpisnik osnovne pogodbe.

Bančnik mora upoštevati, da nekatere vrste zavarovanj odločujoče vplivajo na razvrstitev terjatev po rizičnosti, o čemer mora biti tudi komitent obveščen. Vse terjatve, zavarovane s prvovrstnim zavarovanjem ter ustrezno zavarovane terjatve, razvršča banka v manj rizično skupino A, vendar največ za eno leto po roku za plačilo terjatve, kar vpliva tudi na sam izračun bonitete obrestne mere. Prvovrstno zavarovani kreditni posli imajo običajno najnižjo obrestno mero.

4.5 Priprava predloga o kreditni izpostavljenosti

Po pridobitvi vseh potrebnih dokumentacij in informacij o posamezni naložbi banka začne pripravo kreditnega predloga.

Pripravljalec predloga mora na prvem mestu opredeliti, kateri organ v banki bo pooblaščen za odobritve dotičnega predloga.

Pri tem mora upoštevati:

- razvrstitev posameznega komitenta po rizičnosti,
- skupno izpostavljenost banke do posameznega komitenta,
- pristojnosti posameznega organa odločanja.

Predlog mora biti pripravljen v skladu s poslovno politiko banke. Podpišejo ga pripravljalec, vodja oddelka in pristojni organ odločanja.

Bančni delavec se s podpisom predloga zavezuje, da so podatki, ki jih je navedel v predlog, točni, ter v skladu s predloženo dokumentacijo komitenta in informacijami, ki jih je o komitentu pridobil od raznih služb na banki.

Ključne sestavine kreditnega predloga:

- osnovni podatki o podjetju (datum ustanovitve, opis dejavnosti, število zaposlenih),
- položaj na trgu,
- strateški cilji družbe,
- poslovni rezultati,
- naložbe in finančno stanje,
- poslovne povezave z banko (delež transakcijskega računa pri banki, skupno izpostavljenost, poslovanje v evrih, devizno poslovanje, kartično poslovanje),
- poravnavo obveznosti (v roku, z zamudami, neredno stanje neporavnanih obveznosti),
- obrazložitev potrebe po posojilu in utemeljitev predloga za posojilo,
- podpis pripravjalca predloga, vodje oddelka in pristojnega organa odločanja,
- datum in kraj sprejetja sklepa,
- naziv organa, ki mu bančni delavec predlaga odobritev,
- polni naziv, sedež in številko družbe (interna razvrstitev v banki),
- stanje terjatev banke do komitenta,
- specifikacija stanj terjatev banke do prosilca s podatki zavarovanju,
- vpliv odobritve – vpisati je treba, ali je nova naložba neto povečanje, neto znižanje ali obračanje (odobritev novega kredita za pokrivanje starega), podaljšanje roka vračila, sprememba pogojev,
- pogoje odobritve posojila (vrsta posojila, znesek posojila, rok porabe, rok vračila posojila, način vračila posojila, obrestna mera, nadomestila in stroški, oblika zavarovanja).

4.5.1 Oblikovanje cen

Cene posojil so eden najpomembnejših elementov kreditne politike banke. Sestavljene so iz obrestnih in neobrestnih prihodkov.

Vsaka odločitev o kakovosti kredita, ki temelji le na bančni obrestni meri, je lahko zavajajoča. Banka ima namreč »neomejene« možnosti, da si z drugimi stroškovnimi elementi (neobrestni prihodki) še poveča dobičkonosnost posamezne naložbe.

Efektivna obrestna mera (obrestni in neobrestni del) pa je v nasprotju z uradno bančno obrestno mero skupni kazalec vseh stroškovnih elementov cene bančne storitve. Kreditorejmalcu daje pravo osnovno odločitev, pri kateri banki se mu splača najeti kredit (Kuzmin 1996, 38).

Polna cena denarja oziroma dejanska obremenitev kreditorejmalca je v splošnem dosti več kot samo pogodbeno obrestna mera. Določa jo splet pogojev, med katere poleg obrestne mere in načina obrestovanja sodijo (vsaj načelno vsi) stroški, ki jih mora poravnati kreditorejmalec: provizije, takse, zavarovanja, odvisni stroški in podobno. Efektivna obrestna mera je neke vrste sintetični prikaz obremenitev, ki ima veliko, a še vedno omejeno izpovedno moč, zato jo pazljivo uporabljajmo (Čibej 2007).

Efektivna obrestna mera je po Zakonu o potrošniških kreditih obvezna sestavina vseh kreditnih pogodb, vendar le pri fizičnih osebah. Na bančnem področju poslovanja s pravnimi osebami se z izrazom efektivne obrestne mere ne srečujemo.

4.5.2 Vodila banke

Osnovna vodila za politiko oblikovanja cen posojil morajo biti jasno in razumljivo opredeljena in zapisana (na primer: zahtevan donos na sredstva, obrestna mera glede na izhodiščno obrestno mero ...).

Posojila se obrestujejo v skladu s politiko obrestnih mer in sklepi, ki jo konkretizirajo. Vodstvo banke sproti obvešča vse uslužbenke banke o spremembah in usmeritvah pri politiki cen.

Zato mora banka pri oblikovanju obrestnega dela posojila upoštevati naslednje dejavnike (Zavodnik 2000, 36):

- Tveganje: gre za sistematično opredeljevanje rizika, povezanega z vsakim proizvodom, storitvijo in komitentov posebej.
- Agresivnost: ali zasleduje politiko rasti ali konsolidacije.
- Konkurenca: v kateri kategoriji kreditov bo banka konkurirala s ceno.
- Kategorija komitenta: ali je usmerjena na odnose ali samo na transakcije, oblikovanje selektivnih cen za posamezne vrste komitentov glede na odnose z banko.
- Profitabilnost: definirati profitni cilj banke – donosnost sredstev za celotni odnos s komitentom, lahko tudi za posamezne proizvode in/ali storitve; bolje se je

usmeriti na kompenzacijsko ceno kredita, ki kaže celovit odnos med banko in komitentom ter želeno profitnost bančnih naložb pri komitentu.

- Stroški sredstev banke: ti običajno izražajo ponderirano povprečno obrestno mero vseh vrst bančnih virov – gre za izhodiščno obrestno mero.
- Cenovna fleksibilnost pri kreditiranju: zasledovanje cene kreditov (ponudba na trgu) glede na osnovna vodila v politiki obrestnih mer.

Večje spremembe obrestnih mer se lahko pojavijo le ob velikih spremembah na denarnih trgih ali pa glede na spremembe v širši boniteti komitenta.

Pri oblikovanju cene je treba poleg obrestnega dela upoštevati tudi neobrestni del, ki ga sestavljajo različne tarife, takse in provizije za storitve, ki so neposredno povezane s kreditom. Banka mora pri dajanju kreditov upoštevati, koliko jo stanejo sredstva, ki ji omogočajo kreditiranje.

Izhodiščne obrestne mere in provizije na posamezne vrste kreditnih poslov in storitev banke opredeljujejo vsakokratni sklepi uprave banke.

Za vsakega komitenta izračuna, oddelek bonitete, bonitetno realno obrestno mero na podlagi pravilnika o odločanju obrestne mere v odvisnosti od bonitete poslovanja družbe. Bonitetna služba jo spreminja praviloma enkrat letno na osnovi vseh kriterijev, določenih v pravilniku, ki vplivajo na njen izračun.

4.5.3 Pooblašчени organi in osebe za odobravanje posojil

S sklepom o pooblastilih za določanje na komercialnem področju uprava banke določa organe in osebe, ki so pooblaščen za odločanje o odobravanju posojil, jamstev in drugih naložb, za odstopanje od predpisanih obrestnih mer in tarif ter za izdajanje zlatih in poslovnih kartic.

Pooblašчени organi banke, ki samostojno odločajo so:

- uprava banke,
- kreditni odbor,
- kreditna komisija,
- vodje enot.

Odločanje o odobravanju posojil je pojem, ki vključuje naslednje posle:

- odobravanje novih posojil,
- obnavljanje posojil,
- spremembe pogojev že odobrenih posojil (podaljšanje, sprememba roka porabe, sprememba zavarovanja in druge spremembe),
- sklepanje drugih poslov v zvezi s kreditiranjem.

Banka mora vedno upoštevati spodaj navedene zahteve pri odobravanju naložbe (Zakon o bančništvu 2006):

- za vsako poslovno področje mora banka izračunati kapitalsko zahtevo, ki je enaka ustreznemu odstotku od triletnega povprečja zneska čistih obrestnih in neobrestnih prihodkov za to poslovno področje,
- skupni znesek odobritve eni pravni osebi, vključujoč že odobrene kredite, jamstva ali druge naložbe povezane s to pravno osebo, ne sme presegati 25 % jamstvenega kapitala banke,
- najvišji znesek ene odobritve naj ne bi presegal 10 % jamstvenega kapitala banke,
- vsota vseh velikih izpostavljenosti banke ne sme presegati 800 % njenega kapitala,
- spoštovati mora vsa pravila in metode za ugotavljanje varnosti odobritve, s posebnim poudarkom na primernem zavarovanju naložbe in ob upoštevanju aktivne tržne politike banke.

4.6 Posojilna pogodba

Pojem posojilne pogodbe je opredeljen v Obligacijskem zakoniku, v katerem je navedeno; da se s posojilno pogodbo banka zavezuje dati uporabniku posojila na voljo določen znesek denarnih sredstev za določen in nedoločen čas, v neki namen ali brez določenega namena, uporabnik pa se zavezuje plačevati banki dogovorjene obresti in dobljeni znesek denarja vrniti v času in na način, ki sta določena v pogodbi (Obligacijski zakonik 2001).

Bančna posojilna pogodba mora biti sklenjena v pisni obliki. Kreditni posli bank so tipizirani. Banke imajo posamezne vrste kreditnih pogodb pripravljene v obliki formularjev. Glavne točke pogodbe se sestavljajo že vnaprej, tako da se pri sklepanju konkretne posojilne pogodbe pazi le na specifičnosti konkretnega primera (ugotavljanje istovetnosti zakonitega zastopnika ali drugega pooblaščenca, znesek posojila, obrestna mera, zavarovanja itd.).

Bančni komitent ima torej samo pravico, da sklene pogodbo, jo podpiše, ni pa upravičen, da se pogaja o vsebini pogodbe.

Banke uporabljajo za večino svojih kreditnih poslov že vnaprej pripravljene tipske oz. standardne pogodbe, ki jih dopolnijo na podlagi dogovorjenih pogojev, kot so obrestna mera, doba posojila, zavarovanje ...

Oblike pogodb se med seboj razlikujejo glede na vrsto naložbe. Vsebovati morajo vse pogoje, pod katerimi je bila naložba odobrena, ter druge elemente v skladu s pravno zakonodajo.

Pogodbe, ki imajo dodatne elemente na zahtevo banke, pripravi bančni delavec v sodelovanju s pravno službo v banki.

Obvezni elementi posojilne pogodbe:

- število posojilne pogodbe,
- naziv in naslov kreditojemalca,
- datum sklepa pooblaščenih oseb oz. organa, ki je posojilo odobril,
- namen posojila,
- znesek posojila (s številkami, navedbo valute in z besedo),
- rok vračila in rok uporabe (v odvisnosti od vrste oz. namena posojila),
- obrestno mero, določila za obračun in plačilo obresti,
- zavarovanje (navesti vse oblike zavarovanja naložbe),
- obveznosti kreditojemalca do banke,
- pristojno sodišče,
- datum sklenitve pogodbe,
- podpise pogodbenih strank.

Kreditojemalec ima pravico odstopiti od posojilne pogodbe. To lahko stori, preden začne posojilo uporabljati. Vendar je banka v takem primeru upravičena do povračila vseh stroškov, ki so nastali z odobritvijo posojila, če je tako zapisano v posojilni pogodbi, sicer pa samo do povračila morebitne škode (dejanska škoda).

Kreditojemalec ima pravico vrniti posojilo pred rokom, ki je bil določen za vrnitev posojila, vendar mora o tem banko vnaprej obvestiti. Tudi v tem primeru je kreditojemalec dolžan plačati stroške predčasnega poplačila posojila.

Banka lahko posojilno pogodbo odpove pred iztekom dogovorjenega roka za odplačilo posojila, če kreditojemalec postane insolventen. Seveda pa ta upravičenost banke ne učinkuje neposredno na podlagi zakona, ampak mora banka v kreditni pogodbi navesti odpovedni rok in ostale pogoje odpovedi.

Prenos posojila od enega kreditojemalca do drugega ni dopusten brez predhodnega soglasja banke. Vzrok je v tem, da je kreditni posel zaupne narave. Kreditojemalec sme pravice in obveznosti iz posojilne pogodbe prenesti na drug gospodarski subjekt samo po pravilih o prevzemu dolga. Banka mora v prevzem dolga izrecno privoliti. Primernejša oblika je odstop pogodbe o posojilu, kar pa se ne more zgoditi brez sodelovanja banke. Slednja v takem primeru lahko oceni boniteto novega dolžnika (novega kreditojemalca).

5 ANALIZA – SLOVENSKI BANČNI TRG IN NJEGOVA PONUDBA

Podjetja se vsak dan srečujejo s potrebo po zunanjih virih financiranja. Napačna odločitev lahko močno vpliva na njihovo poslovanje, zato moramo biti pri odločitvah pazljivi. Vprašanje, ki si ga moramo zastaviti je, ali so razlike v pogojih in stroških ob najetju posojila med bankami tako občutne, da se nam zaradi tega splača menjati banko.

V Sloveniji so po Zakonu o bančništvu banke kot finančne institucije delniške družbe, ki so pridobile dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje bančnih storitev (Zakon o bančništvu 2006).

Na slovenskem trgu deluje 21 finančnih institucij, ki so pridobile dovoljenje Banke Slovenije za opravljanje kreditnih in drugih poslov.

Analiza temelji na izboru devetih bank, ki poslujejo na področju Slovenije. Večinoma so bile banke izbrane glede na velikost tržnega deleža⁸ v Sloveniji.

⁸ Zaradi oddaljenosti od kraja, kjer je bila analiza izvedena, Banka Celje, d. d. ter Gorenjska banka, d. d., nista obravnavani. Na njunem mestu sta obravnavani Raiffeisen banka, d. d. in Banka Volksbank, d. d.

Tabela 5.1: Velikost tržnega deleža slovenskih poslovnih bank

Ime Banke	Tržni delež v % (31.21.2007)	Bilančna vsota v tisoč EUR
Nova Ljubljanska banka d.d.	30,7	12.945.034
Nova Kreditna banka Maribor d.d.	10	4.218.792
Abanka Vipava d.d.	8,2	3.439.008
Banka Celje d.d.	5,5	2.305.449
SKB banka d.d.	5,4	2.295.677
Banka Koper d.d.	5,3	2.239.211
UniCredit Banka Slovenija d.d.	5,1	2.132.695
Hypo Alpe-Adria-Bank d.d.	4,5	1.906.206
Gorenjska banka d.d.	4,1	1.732.976
Raiffeisen banka d.d.	3	1.259.559
SID banka d.d.	3	1.248.711
Probanka d.d.	2,5	1.041.857
Banka Sparkasse d.d.	2,1	886.628
Deželna banka Slovenije d.d.	1,8	756.905
Poštna banka Slovenije d.d.	1,5	629.309
Volksbank-Ljudska banka d.d.	1,5	618.324
Factor banka d.d.	1,5	630.760
Bawag banka d.d.	1,4	596.297
NLB Banka Domžale d.d.	1,1	451.177
NLB Koroška banka d.d.	0,9	364.453
NLB Banka Zasavje d.d.	0,6	257.012
BKS bank AG, podružnica d.d.	0,5	196.194
Zveza bank, podružnica d.d.	0,1	22.776
RCI Banque Societe anonima, podružnica d.d.	0,1	22.709
Skupaj	100	42.194.719

Vir: Banka Slovenije 2008.

5.1 Potek analize

Analiza je potekala tako, da smo potrebne podatke pridobili z uradnih internetnih strani posameznih bank. V primeru, da potrebnih podatkov ni bilo mogoče pridobiti z internetnih strani, sem opravil razgovor z zaposlenimi v bančnih poslovalnicah.

Ker se analiza nanaša na najem posojila za pravne osebe, sem razgovore opravil z referenti za pravne osebe. Svetovalci so mi posredovali uradno objavljene podatke iz bančnega cenika: višino obrestne mere, stroške odobritve kredita, stroške vodenja posojila, morebitne ostale stroške.

Za izračun posamezne oblike kreditiranja namišljenega podjetja »Kreditojmalec, d. o. o.« so uporabljene naslednje predpostavke:

- Podjetje je uvrščeno v najvišji bonitetni razred (A),
- podjetje koristi limit na transakcijskem računu, najema kratkoročno oziroma dolgoročno posojilo v višini 100.000 evrov,
- posojila se zavarujejo z nepremičnino v razmerju 1 : 2,
- v izračunih je uporabljen trimesečni Euribor, ki je dne 1. 6. 2008 znašal 4,86 %,
- pri izračunu so uporabljene uradno objavljene tarife bank na dan 1. 6. 2008, izračuni ne upoštevajo morebitnih pogajanj med podjetjem in banko (tovrstna odstopanja so zaupne narave, zato takih podatkov ni bilo moč pridobiti).

5.2 Analiza najema limita na transakcijskem računu

Pri klasičnem limitu na transakcijskem računu, vse banke obračunavajo obresti na podlagi fiksne obrestne mere, saj je koriščenje take oblike kreditiranja krajše od enega leta. Izjema je samo Volksbank, d. d., pri kateri obračunavajo obresti na podlagi gibljive obrestne mere (trimesečnega Euribora + pribitek). Razliko med bankami vidimo tudi v razponu obrestnih mer nekaterih bank, ki pa je odvisen od bonitetnega razreda komitenta. To pomeni, da pri bankah, ki razpona nimajo, velja ista obrestna mera za vse komitente, ne glede na boniteto.

V praksi se uradno objavljene obrestne mere lahko še dodatno znižajo, kar pa je odvisno od pogajanja med banko in stranko. Takšni podatki so zaupne narave, saj se smatrajo kot poslovna skrivnost, po drugi strani pa bi predstavljali precejšnjo omejitev raziskave, saj ne prikazujejo realne ponudbe banke, zato jih nisem vključil v svojo analizo.

Tabela 5.2: Stroški in obrestne mere za limit na transakcijskem računu

IME BANKE	OBRESTNA MERA	STR .ODOBRITVE (obdelava vloge)	OSTALI STR.
Abanka Vipava, d. d.	od 7,45%	0,15% do 0,7% od višine zneska, minimalno 24€	druga nadomestila - 0,35% minimalno 17€
Banka Koper, d. d.	7,4% do 10,4%	0,4% od odobrenega zneska najmanj 45,00 €, največ 1.100,00 €	Rezervacija sredstev je 0,1% od odobrenega zneska, najmanj 11 € - mesečno
Hypo Alpe-Adria-Bank, d. d.	6,90%	0,3% od zneska, min. 100€	
NKBM, d. d.	8,50%	0,80% od zneska	
NLB, d. d.	od 7,09% do 10,34%	od 0,1% do 0,5% od odobrenega zneska, minimalno 62,59 €	
Raiffeisen banka, d. d.	8,70%	0,5% od odobrenega zneska	
SKB banka, d. d.	6% - 10%	0,4% od odobrenega zneska	
UniCredit banka Slovenija, d. d.	8 do 11%	od 0,5 do 1% od odobrenega zneska, MIN. 208€	
Banka Volksbank, d. d.	euribor + 1,7% - 3%	0,3 - 1% od zneska, MIN. 100€	Rezervacija sredstev 0,25% do 1% letno, min. 100€

Pri stroških odobritve oz. obdelave vloge, opazimo, da je višina tega stroška odvisna od višine odobrenega zneska posojila. Nekaterne banke navajajo tudi najmanjši možni strošek odobritve, ki pa ponavadi pride v uporabo ob odobritvi zelo nizkih zneskov. Kot izjemi se tu pojavljata SKB, d. d. in NKBM, d. d., saj stroške v vsakem primeru zaračunavajo proporcionalno na odobreni znesek.

Nekaterne banke kot so Abanka Vipava, d. d., Banka Koper, d. d. in Banka Volksbank, d. d. poleg stroškov odobritve zaračunavajo ostale stroške; rezervacijo sredstev oz. druga nadomestila.

Tabela 5.3: Primerjava najema limita pri različnih bankah

Ime banke	Obrestna mera	Str. Odobritve	Ostali str.	Najeti znesek	Cena kredita	Vrnjeni znesek
Abanka Vipava, d. d.	7,45%	150 €	Druga nadomestila: 350€	100.000 €	7.950 €	107.950 €
Banka Koper, d. d.	7,40%	400 €	Rezervacija sredstev: 100€	100.000 €	7.900 €	107.900 €
Hypo Alpe-Adria-Bank, d. d.	6,90%	300 €		100.000 €	7.200 €	107.200 €
NKBM, d. d.	8,50 €	800 €		100.000 €	9.300 €	109.300 €
NLB, d. d.	7,09%	100 €		100.000 €	7.190 €	107.190 €
Raiffeisen banka, d. d.	8,70%	500 €		100.000 €	9.200 €	109.200 €
SKB banka, d. d.	6%	400 €		100.000 €	6.400 €	106.400 €
UniCredit banka Slovenija, d. d.	8%	500 €		100.000 €	8.000 €	108.000 €
Banka Volksbank, d. d.	6,56%	300 €	Rezervacija sredstev: 250€	100.000 €	7.110 €	107.110 €

Opomba: vrednosti veljajo za najem limita za obdobje dvanajstih mesecev.

Najugodnejši kredit na transakcijskem računu v višini 100.000 evrov lahko koristimo pri SKB banki, d. d. Celotni strošek posojila znaša 6.400 evrov. Druga najugodnejša banka je Banka Volksbank, d. d., 7.110 evrov. Najdražji pa sta NKBM, d.d., 9.300 evrov in Raiffeisen, d.d. bank 9.200 evrov.

Kot je iz izračuna razvidno, je med najugodnejšo in med najdražjo banko kar 2.900 evrov razlike, kar lahko močno vpliva na odločitev, pri kateri banki najeti posojilo.

Čeprav je SKB banka, d. d. najugodnejša izbira, lahko opazimo, da stroški, ki se pojavijo ob najetju posojila, niso med najnižjimi.

5.3 Analiza najema kratkoročnega posojila

Obrestna mera pri kratkoročnih posojilih se večinoma obračunava na podlagi gibljive obrestne mere (Euribor + pribitek). Razpon pribitka je pri večini bank določen, višina pribitka pa je odvisna od bonitete posameznega komitenta.

Tabela 5.4: Stroški in obrestne mere za kratkoročno posojilo

IME BANKE	OBRESTNA MERA	STR .ODOBRITVE	OSTALI STR.	STR. VODENJA
Abanka Vipava, d. d.	EURIBOR + od 1,25%	od 0,15% do 0,7% od višine odobrenega zneska, minimalno 42€	organiziranje kredita - 0,3% enkratno od višine posojila, minimalno 210€	
Banka Koper, d. d.	EURIBOR + 1,6% - 3,6%	0,4% od odobrenega zneska najmanj 45,00 €, največ 1.100,00 €		4,5 € mesečno
Hypo Alpe-Adria-Bank, d. d.	EURIBOR + 1,8%	0,3% od zneska, min. 100€		
NKBM, d. d.	EURIBOR +1,6% oz. fiksna 6,4%	0,50% od zneska		
NLB, d. d.	EURIBOR + 1,95% - 5,25%	0,1% do 1%, minimalno 63 €		
Raiffeisen bank, d. d.	EURIBOR + 2,7%	0,5% od odobrenega zneska		
SKB banka, d. d.	6% - 10%	0,3% - 1% od odobrenega zneska		
UniCredit banka, d. d.	7% - 10%	od 0,5 do 1% od odobrenega zneska, MIN. 208€	sprememba pogojev 0,1% od zneska	
Banka Volksbank, d. d.	EURIBOR + 1,7% - 3%	0,3 - 1% od zneska, MIN. 100€	sprememba kreditnih pogojev 0,1 - 0,25%, MIN. 60€	

Reffeisen bank, d. d. ima fiksni pribitek na euribor za vse svoje stranke, Abanka Vipava, d. d. pa navaja samo najnižji, začetni pribitek, navzgor nima omejitev.

SKB banka, d. d. in UniCredit banka, d. d. obračunavata dana posojila na podlagi fiksne obrestne mere (katera se ne spreminja za celotno dobo najetja posojila).

Stroški odobritve posojila so prav tako odvisni od višine najetega zneska. V primeru, ko je najeti znesek majhen, pa imajo nekatere banke naveden najmanjši možen strošek odobritve; v evrih.

Pri najetju kratkoročnega posojila se pri Abanki Vipava, d. d. pojavi tudi strošek organiziranja kredita, kateri je odvisen od višine najetega posojila, pri Banki Koper, d. d. pa strošek vodenja, katerega se plačuje mesečno.

Pri UniCredit banki, d. d. ter Banki Volksbank, d. d. pa moramo v primeru spremembe kreditnih pogojev plačati še dodaten strošek.

Tabela 5.5: Primerjava najema kratkoročnega posojila med bankami

Ime banke	Obrestna mera	Str. Odobritve	Str. Vodenja	Ostali str.	Najeti znesek	Cena posojila	Vrnjeni znesek
Abanka Vipava, d. d.	6,11%	150 €		Organiziranje kredita: 300€	100.000 €	6.560 €	106.560 €
Banka Koper, d. d.	6,46%	400 €	54 €		100.000 €	6.914 €	106.914 €
Hypo Alpe-Adria-Bank, d. d.	6,66%	300 €			100.000 €	6.960 €	106.960 €
NKBM, d. d.	6,46%	500 €			100.000 €	6.960 €	106.960 €
NLB, d. d.	6,81%	100 €			100.000 €	6.910 €	106.910 €
Raiffeisen bank, d. d.	7,56%	500 €			100.000 €	8.060 €	108.060 €
SKB banka, d. d.	6%	300 €			100.000 €	6.300 €	106.300 €
UniCredit banka Slovenija, d. d.	7,00%	500 €			100.000 €	7.500 €	107.500 €
Banka Volksbank, d. d.	6,56%	300 €			100.000 €	6.860 €	106.860 €

Opomba: Vrednosti veljajo za najem kratkoročnega posojila za obdobje dvanajstih mesecev.

Če želimo najeti kratkoročno posojilo za obdobje dvanajstih mesecev, je za nas najbolj ugodna ponudba SKB banke, d. d.; celotni strošek posojila znaša 6.300 evrov. Takoj za njo pa sledi Abanka Vipava, d. d. z 260 evri dražjim posojilom. Najdražje kratkoročno posojilo pa nam ponujata Raiffeisen bank, d. d. za 8.060 evrov in UniCredit banka, d. d. za 7.500 evrov.

Razlika v ceni med najcenejšim in najdražjim posojilom je 1.760 evrov.

5.4 Analiza najema dolgoročnega posojila

Pri dolgoročnem posojilu za podjetja se uporabljajo izključno spremenljive obrestne mere, saj bi bilo v primeru fiksne obrestne mere tveganje za banko preveliko.

Tabela 5.6: Stroški in obrestne mere za dolgoročno posojilo

IME BANKE	OBRESTNA MERA	STR .ODOBRITVE, obdelava vloge	OSTALI STR.	STR. VODENJA
Abanka Vipava, d. d.	EURIBOR + od 1,6%	od 0,3 do 1,7% od višine posojila, enkratno ob sklenitvi pogodbe, minimalno 42€	druga nadomestila v času koriščenja 0,25% letno	
Banka Koper, d. d.	EURIBOR + 1,9 - 3,9%	od 0,8% do 1% od odobrenega zneska, najmanj 55,00 €, največ 1.500 €	neizkoriščen znesek posojila: 0,1% od neizkoriščenega posojila najmanj 21 €	4,5 € mesečno
Hypo Alpe-Adria-Bank, d. d.	EURIBOR + 1,8%	0,3% od zneska, min. 200€		0,1% letno
NKBM, d. d.	EURIBOR + 2%	0,8% od zneska		
NLB, d. d.	EURIBOR + 2,35% - 5,90%	0,25% do 1,5%, minimalno 125,19 €		
Raiffeisen bank, d. d.	EURIBOR + 2,7%	0,5% od odobrenega zneska		100 € letno
SKB banka, d. d.	EURIBOR + 1,6% - 3%	0,6% - 1% od odobrenega zneska		
UniCredit banka Slovenija, d. d.	EURIBOR + 2% - 5%	od 0,5% do 1%, min. 208€	sprememba pogojev 0,1% od zneska	
Banka Volksbank, d. d.	EURIBOR + 1,75% - 3,50%	0,3% - 1% od zneska, min. 100€	sprememba pogojev 0,1% - 0,25% min 60€	0,03% - 0,1% mesečno, min 8,33€ oz. 0,25% - 1% letno, min. 100€

Banka Koper, d. d., NLB, d. d., SKB, d. d., Unicredit banka, d. d. ter Banka Volksbank, d. d. obračunavajo gibljivi lasten pribitek na euribor v razponu od – do (slabša kot je ocena bonitete komitenta, večji je pribitek). Abanka Vipava, d. d., Hypo banka, d. d., NKBM, d. d. ter Raiffeisen bank, d. d. pa imajo določen samo najmanjši možni pribitek (navzgor ni omejitve) prav tako vezan na euribor.

Tabela 5.7: Primerjava najema dolgoročnega posojila med bankami

Ime banke	Obrestna mera	Str. Odobritve	Str. Vodenja	Ostali str.	Najeti znesek	Cena posojila	Vrnjeni znesek
Abanka Vipa, d. d.	6,46%	300 €		druga nadomestila: 1.250€	100.000 €	17.589,10 €	117.589,10 €
Banka Koper, d. d.	6,76%	800 €	270 €		100.000 €	17.853,95 €	117.853,95 €
Hypo Alpe-Adria-Bank, d. d.	6,66%	300 €	500 €		100.000 €	17.335,66 €	117.335,66 €
NKBM, d. d.	6,86%	800 €			100.000 €	17.032,23 €	117.032,23 €
NLB, d. d.	7,21%	250 €			100.000 €	18.151,22 €	118.151,22 €
Raiffeisen bank, d. d.	7,56%	500 €	500 €		100.000 €	19.270,21 €	119.270,21 €
SKB banka, d. d.	6,46%	600 €			100.000 €	16.039,10 €	116.039,10 €
UniCredit banka Slovenija, d. d.	6,86%	500 €			100.000 €	17.532,23 €	117.532,23 €
Banka Volksbank, d. d.	6,61%	300 €	1.250 €		100.000 €	17.961,52 €	117.961,52 €

Opomba: Vrednosti veljajo za najem dolgoročnega posojila za obdobje petih let.

Najcenejše dolgoročno posojilo za obdobje petih let nam ponujata SKB banka, d. d. ter NKBM, d. d. Pri prvi znašajo vsi stroški posojila 16.039,10 evrov, pri drugi pa za 993,13 evrov več torej; 17.032,23 evrov.

Raiffeisen bank, d. d. pa nam za najetje dolgoročnega posojila v znesku 100.000 evrov za obdobje petih let zaračuna 19.270,21 evrov, NLB, d. d. pa 18.151,22 evrov. V tem primeru sta ti dve banki najdražji.

Razlika med najcenejšim in najdražjim dolgoročnim posojilom je kar 3.231,11 evrov!

Kljub temu da ima pri najetju dolgoročnega posojila ima od devetih bank kar šest manjšo ali enako obrestno mero kot NKBM, d. d., se je ta uvrstila kot druga najugodnejša banka. Ta podatek nakazuje na to, da samo višina obrestne mere ni vedno odlojučočega pomena ob najemanju posojila.

5.5 Povzetek analize

Iz opravljane analize je razvidno, da se ponudbe med bankami lahko zelo razlikujejo v pogojih, stroških in tudi v končni ceni.

Pri najetju posojila na tekočem računu (bančni limit) je bilo opaziti odstopanje med najcenejšo SKB banka, d. d. ter najdražjo NKBM, d. d. za celih 2.900 evrov. Pri kratkoročnem posojilu za 12 mesecev pa smo opazili razliko med najcenejšo ponudbo SKB banke, d. d. ter najdražjo Raiffeisen bank, d. d. v 1760 evrih. Razlika v ceni pri najetju dolgoročnega posojila za pet let pa je bila kar 3.231,11 evrov, kar znaša 646,22 evrov letno; z najcenejšo ponudbo SKB banke, d. d. ter najdražjo ponudbo Raiffeisen bank, d. d.

Čeprav so odstopanja pri financiranju z bančnim limitom največja, ni mogoče zanemariti tistih, ki so razvidna iz analize kratkoročnih posojil, in prav tako ne tistih iz analize dolgoročnih posojil.

Smoter vsake organizacije je čim bolj racionalno razpolagati s svojimi viri. Nekaj tisoč evrov je lahko odločilnega pomena za podjetje, saj lahko to vpliva na odločitve o poslovanju.

Eden od načinov za doseg tega je koriščenje posojil z najugodnejšimi pogoji. Kot je razvidno iz analize slovenskega bančnega trga in njegove ponudbe, bi v vseh treh primerih bilo opravičljivo in tudi smotrno najeti kredit pri najcenejši banki.

6 SKLEP

Od vseh zunanjih virov financiranja je posojilo tisto, ki je najbolj poznano med možnimi viri financiranja ter seveda najpogostejši vir, tako kratkoročnega kot dolgoročnega financiranja. Velja tudi za enega izmed cenejših zunanjih virov financiranja podjetja.

Kljub temu da je trg posojil zelo homogen, lahko opazimo razlike v bančnih ponudbah. Te so v različnih stroških, ki nastanejo ob odobritvi kredita oz. posojila, ali pri vodenju tega. Razlike so vidne tudi v različnih obrestnih merah, naj si bo zaradi vrste (fiksna, spremenljiva) ali pa višine obrestne mere. Pomembno pa je poudariti, da obrestna mera ne igra vedno odločilne vloge pri najemanju kreditov, posojil. Vedno pomembnejši postajajo vsi ostali stroški odobritve posameznega posla, kot so stroški odobritve, stroški vodenja, stroški zavarovanja kredita, in ostali stroški značilni za posamezno banko.

Seveda uradno objavljena cena in pogoji niso ključni dejavnik uspeha bank. Uspešnost bank se skriva v kakovosti poslovnega sodelovanja, medsebojnem dogovarjanju ter pogajanju s posamezno stranko. Banka, ki ima posluš do strankinih želja ter dobro pozna poslovanje podjetja, s katerim posluje, lahko svetuje oz. pomaga podjetju, ko ta zaide v težave. Na tak način gradijo banke medsebojno zaupanje s svojimi strankami, ki je lahko bolj pomembno od cene posojila.

Znano je, da se lahko pri tesnem sodelovanju banke s stranko, cena in pogoji odobritve posojila precej razlikujejo od uradne, vendar so to zaupni podatki, znani samo banki in kreditojemalcu.

To predstavlja omejitev naše raziskave, saj smo pri primerjavi posojil upoštevali le objavljene podatke. Uporabnost in koristnost raziskave je v tem, da omogoča podjetjem vpogled v osnovno ponudbo in posojilne pogoje bank na slovenskem finančnem trgu.

LITERATURA

- Belak, Janko. 1993. *Podjetništvo, politika podjetja in management*. Maribor: Obzorja.
- Bobek, Dušan. 1995. *Organiziranje in poslovanje bank*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
- Crnkovič, Rudi. 1992. *Gospodarske finance*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
- Dimovski, Vlado in Aleksandra Gregorič. 2000. *Temelji bančništva*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Filipič, Drago in Tatjana Markovič-Hribenik. 1998. *Osnove financ*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
- Heffernen, Shelagh. 1996. *Modern banking in teory and practice*. Chichester: John Wiley.
- Ilovar, Sonja. 1997. Nadzor bančnega poslovanja. *Bančni vestnik* 46 (5): 2-8.
- Knez-Riedl, Jožica. 1992. Pomen analize panoge pri bonitetni presoji podjetij in možni pristopi k analiziranju. *IB revija* 26 (8-10): 51-55.
- Koch, Timothy W. in S. Scott MacDonald. 2003. *Bank management*. Manson: Thomson Learning.
- Komerički, Tina. 2004. Vpliv razvrstitve dolžnikov na oblikovanje bančnih rezervacij. *Revizor* 15 (3): 64-78.
- Kuzmin, Franc. 1996. Efektivna obrestna mera kot zbiralni kazalnik posojilnih pogojev. *Bančni vestnik* 45 (5): 38-40.
- Mramor, Dušan. 1993. *Uvod v poslovne finance*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
- Ribnikar, Ivan. 1994. *Od denarja do medvedjega trenda*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Ribnikar, Ivan. 1997. *Denarni sistem in denarna teorija I. del: Denarni sistem*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Ribnikar, Ivan. 1999. *Monetarna ekonomija I*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Stariha, Mladen. 1997. *Banke v svetu in pri nas*. Ljubljana: Združenje bank Slovenije.
- Stupica, Mateja. 2005. *Denar, denar, denar*. Lesce: Legat.
- Süching, Joachim in Eckart van Hooven. 1991. *Handbuch des bankmarketing II*. Weisbaden: Gabler.
- Turk, Ivan, Slavka Kavčič, Stanko Koželj, Majda Kokotec-Novak. 1996. *Finančno računovodstvo*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
- Vidmar, Tinca. 1997. *Bančni kreditni posli in vzorci pogodb*. Ljubljana: Center Marketing International.
- Zavodnik, Evgenij. 2000. Nove smeri v bančni praksi za oceno kreditnega tveganja. *Bančni vestnik* 49 (12): 36-39.
- Žagar, Ivan. 1991. Pojem bonitete podjetja in vrste kreditnih rizikov. *Bančni vestnik* 40: 86-90.

VIRI

- Čibej, Jože A. 2007. Efektivna obrestna mera (EOM). *E-revir*.
[Http://www.erevir.si/Moduli/Clanki/JAC_ppo/JAC_E-REVIR_070116_EOM.pdf](http://www.erevir.si/Moduli/Clanki/JAC_ppo/JAC_E-REVIR_070116_EOM.pdf)
(30. 6. 2008).
- Euribor.org. 2000. Vstopna stran. [Http://www.euribor.org](http://www.euribor.org) (30. 6. 2008).
- Horvat, Tatjana. 2001. Menica ima več pomenov. *Finance.si*.
[Http://www.finance.si/2140](http://www.finance.si/2140) (30. 6. 2008).
- Banka Slovenije. 2008. *Letno poročilo za leto 2007*. Poslovni dokumenti, Banka Slovenije.
- Obligacijski zakonik. *Uradni list RS*, št. 83/2001.
- Sklep o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic.
Uradni list RS, št. 24/2002.
- Tomažin, Matej. 2006. Krediti, vezani na referenčne obrestne mere. *KD Finančna točka*.
[Http://www.financna-tocka.si/text.php?id=5544](http://www.financna-tocka.si/text.php?id=5544) (30. 6. 2008).
- Urad Vlade RS za komuniciranje. 2008. Ekonomska in monetarna unija. *Evropomočnik*.
[Http://evropa.gov.si/evropomocnik/?id=816&r=1021](http://evropa.gov.si/evropomocnik/?id=816&r=1021) (30. 6. 2008).
- Zakon o bančništvu. *Uradni list RS*, št. 131/2006.